

REVISTA PEDAGOGICĂ

Nu este mărire fără virtute; dar nici virtute fără lumină. Deci lumină înainte de toate.

Națiunea ce mai mare este aceea care are cele mai multe școli. Școala este arma viitorului.

Familia și școala trebuie să lucreze împreună la educația copiilor. Scopul principal al educației este formarea caracterelor energice și morale. Educația "și ajunge scopul prin ajutorul instrucțiunii.

INȘTIINȚĂRI

I. Persoanele cari primesc această revistă sunt rugate să binevoiască a plăti abonamentul care e de lei 7 pentru partea pedagogică, de lei 8 pentru cea literară, de lei 14 pentru ambele părți iar pentru corpul didactic rural 12 lei și pentru elevii normaliști lei 6 anual.

II. Orcă privește Redacția și Administrația revistei se va adresa subsemnatului.

ENIŪ-BĂLTEANU

București, Calea Moșilor 138

PRACTICA PEDAGOGICA

ADIECTIVUL ȘI COMPARAREA LUI

Lecțiune practică din gramatică, tractată din bucata de citire «Rața» ¹⁾

Invățătorul, după ce și-a pus școlarii în ordine, le zice: «scoateți legendarele, căutați în legendar la pagina 85, bucata de citire a 100. Un școlar citește bucata de citire «Rața» tare, rar și cu înțeles; ceilalți școlari caută în legendarele lor.

«Rața»

«Rața seamănă foarte bine cu găscă, este însă ceva mai mică. La corpul ei deosibim capul, grumazii, trunchiul, aripile, picioarele și coada. Capul este mic, cu cioc drept și lat; unele din rațe au în cap un moț de pene, ce se numește și buglă. Grumazii sunt mai scurți de cât la găscă. Trunchiul rotund în forma oului. Aripile sunt mici; de aceea rața nu poate sbura. Coada e scurtă. Picioarele încă sunt scurte și se află înderēt spre coadă; din cauza aceasta rațele umblă greu și pururea legănându-se. La fie care picior sunt 3 degete, cari însă nu sunt libere, ci împreunate prin o peliță, de unde se vede, că rața este o pasere notătoare. Corpul e acoperit cu pene, cari de rând sunt sure brune; rățoiul are pre cap pene negre, verzii, la grumazi o sgardă de pene albe și la coadă câte-va pene cârligate în sus ca o verigă.

«Ca și porcii, rațele sunt foarte mândcioase și nu aleg mâncarea. Fiind paseri notătoare, ele cutreeră riuri, lacuri și bălți, prinzând pesci, broasce, vermi și insecte. Unde este apă destulă, ele nu au lipsă de altă

*) Propusă în adunarea despărțămintului Caransebeș, al reuniunii învățătorilor, ținută la Caransebeș în 30 Iuliu 1892. v.

mâncare; de oare ce însă carnea lor e foarte gustoasă, oamenii le dau mâncare și acasă, sau le pun chiar la închisoare și le indoapă.

«Dela rațe mai avem și pene.

«Rața dă pre an mai multe și mai mari oă de cât găina. Dacă a oat 12—18 oă, ea se pune și le clocește, și la 4 săptămâni scoate puî. Adesea oăle de rață se pun sub găină, pentru că aceasta clocește mai bine de cât rața. — Cu penele de rață implem perine. Sunt și rațe sëlbatice».

— Pruncilor! astăzi vom învăța ceva nou; deci fiți atenți, ca să pricepeți și să învățați ce voi spune.... N, citește încă o dată bucata de citire «Rața», dar numai până la al 7-lea punct, iar tu X. după finea fiecării propozițiuni, va să zică după fie care punct, vei număra 1, 2, 3, și așa până la finea propozițiunii a 7-a, adică până la al 7-lea punct. Apoi întrebă învățătorul:—Cum e capul la rață? — Capul la rață e mic. Un școlar ese afară și scrie răspunsurile pre tablă: — *Capul e mic.* — Cum e ciocul la rață? — *Ciocul e drept și lat.* — Cum e trunchiul? — *Trunchiul e rotund.* — Cum e coada? — *Coada e scurtă* — Care vorbă ne spune cum e capul la rață. — Vorba «mic» ne spune, cum e capul la rață. — Așa-e. Subliniază, N., vorba *mic*. Bine!.... Care vorbă ne spune cum e ciocul la rață. — Vorba «drept» și «lat» ne spune, cum e ciocul la rață. — Subliniază, N., vorba *drept și lat.* — Care vorbă ne spune cum e trunchiul la rață? — Vorba «rotund» ne spune cum e trunchiul la rață. — Subliniază, N., vorba *rotund.* — Care vorbă ne spune, cum e coada? — Vorba «scurtă» ne spune cum e coada — Subliniază, N., vorba *scurtă*. Bine.

— Ce ne spune vorba, «mic» despre cap? — Vorba «mic» ne spune, cum e capul. — Ce ne spune vorba «drept» și «lat» despre cioc? — Vorba «drept» și «lat» ne spune, cum e ciocul. — Ce ne spune vorba «rotund»

despre trunchiū? — Vorba «rotund» ne spune cum e trunchiul. — Ce ne spune vorba «scurtă» despre coadă? — Vorba «scurtă» ne spune cum e coada. Bine!

Băgați seama, pruncilor! Vorba *mic* e o însușire a capului; vorba *drept* și *lat* e o însușire a ciocului; vorba *rotund* e o însușire a trunchiului; vorba *scurtă* e o însușire a cozii. Spuneți-mi voi acum o însușire a zacherului, a cernelei, a vinului, a cretei, etc. — Bine!

Acuma țineți în minte următoarele:

Vorbele cari ne arată cum sunt ființele și lucrurile, sau cari ne arată o însușire a ființelor și a lucrurilor se numesc adiective.

— Cari vorbe se numesc adiective?... Să zică aceasta încă unul, și mai unul, să zică școlarii din scăunia a doua, a treia, toți împreună.

Invătătorul dictează, un școlar scrie pe tablă:

Rața e mare

BCU Cluj / Central Library Cluj

Gâsca e mare

Curca e mare.)*

— N., Citește ce a scris V. pre tablă. Cum e dar rața? — Rața e mare. — Cum e gâsca? — Gâsca e mare. — Cum e curca? — Curca e mare. — Așa dar toate sunt mari. Dacă le vom asemăna însă una cu alta, cum e gâsca față cu rața mai mică sau mai mare? — Gâsca e mai mare. — Așa-e. — Cum e dar gâsca? — Gâsca e mai mare. — Vino, N., la tablă și din propozițiunea «Gâsca e mare» șterge cuvintul mare și scrie «mai mare.» Citește acum, ce ai scris, propozițiunea întreagă. — Gâsca e mai mare. — Acuma, să-mi spuneți de cât amândoă, cum e curca? — Curca e cea mai mare. — Așa-e. De cât

¹⁾ Este știut, că regula se scoate din exemple și anume din mai multe exemple, cari rare ori se află în o singură bucată de citire; așa și în bucata de citire *Rața* ne aflându-se exemplele trebuincioase pentru scoaterea regulii, de care am lipsă, am recus la altele, care corespond după cupins și formă scopului.

toate, cum e curca? — Curca e cea mai mare. — Tu, N., din propozițiunea «Curca e mare» șterge cuvântul mare și scrie «cea mai mare.» Citește acum propozițiunea întreagă. — «Curca e cea mai mare.» N. citește acum tot ce e scris pe tablă.

— *Rața e mare.*

Gâsca e mai mare.

Curca e cea mai mare.

— Băgați seamă, pruncilor! Ce ne arată vorba «mare» despre rață, gâscă și curcă? — Vorba mare despre rață, gâscă și curcă ne arată o însușire a lor. — Bine. Să vedem acum, pruncilor, dacă fie-care din acestea are însușire de a fi «mare» în aceiaș măsură. Cum e gâsca față cu rața? — Gâsca e mai mare de cât rața! — Așa e. N. citește propozițiunea a doua de pe tablă. Școlarul citește »*Gâsca e mai mare.*» — Mai adaugă acolo cuvintele «de cât rața». Citește acum. — *Gâsca e mai mare de cât rața.* — Care din ele are dar însușirea de a fi «mare» în măsura cea mai mare? — Insușirea de a fi «mare» în măsura cea mai mare o are curca. — Care e dar cea mai mare dintre ele? — Curca e cea mai mare dintre ele. — N. citește propozițiunea a treia de pe tablă.... Un școlar citește «Curca e cea mai mare». Mai adaugă acolo cuvintele «dintre ele.» Citește acum toate trei propozițiunile de pe tablă.... Școlarul citește.

— *Rața e mare,*

Gâsca e mai mare de cât rața.

Curca e cea mai mare dintre ele.

(*Foara Diocesana*).

MODEL-TIP

DE CONCENTRAȚIUNE ÎN ÎNVĂȚĂMÎNTUL CLASEI I PRIMARE

A. Planul

- a) *Învățămînt real (intuitiv) și cântare*: pădure,¹ arbori, tufe, ierburi, flori, animale, paseri cântătoare; cântecul „Orașul verde“.
- b) *Desemn*: se descamnă „fereastră“.
- c) *Religie și cântare*: facerea lumii; atotputința lui D-zeu, cântec: „Doamne sînte și îndurate“.
- d) Scris cetit: „o“, combinațiuni *om, domn, pom, floare, ciorî*.
- e) Aritmetica: Repetiția asupra numerelor de la 1 până la 10.

B. Tratarea

a) ÎNVĂȚĂMÎNT REAL

I. Intuiția. — 1. Eșirea la pădure, poziția acesteia față de școală; calea spre pădure; căldură, umbră, recoare, pentru ce?

2. *Observațiunea*: Arbori: Unde mai sunt arbori?... Pomii (de grădină) și arbori de pădure; fructele arborilor: ghinde, jir, știuleți (de brad). — Ce se vede la arbori: rădăcină, tulpină, crăci, ramuri, frunze, năd (la brad). Ce fel de arbori sunt? stejari, fagi, mestecenii. Care arbori au frunze? Care ace? — Ce se vede în pădure printre arbori? Tufe, ierburi, flori. Ce fel de tufe? (aluni, arin, arțar). Ierburi? (... ferigele etc.). Flori? Ce se vede printre iarbă și flori? (... frunze uscate, mușchiu, lemne uscate — găteje). — Ce fel de animale se ved în pădure?... Ce paseri? (... cântătoare). Cântecul lor, cuib, oă, puî.

Pădurar. Ce face pădurarul în pădure? Pe cine am mai întâlnit în pădure? Cu cine era vîntătorul? De ce poartă vîntătorul cîinii cu dînsul? Aci am indicat numai mersul conversațiunii, — lăsînd dascălului desvoltarea; în lecțiile de mai târziu se vorbește mai amănunțit despre unii arbori, tufe, ierburi, flori și animale. — După fie-care grupă face un mic resumat; la sfîrșit repetiție generală.

¹ La începutul anului școlar, dascălul cu școlarii fac câte-va excursiuni didactice la cîmp și pădure.

² „Carte de cetire“ de A. I. Odobescu și I. Slavici p. 18, 19.

II. *Priceperea (aprofundarea)*.—1. Ce fel de fructe fac arborii și pomi? Pe ce cunoașteți arborii: bradul? Pe ce stejarul? alunul? 2. Cum se chiamă păsările ce cântă frumos? Ce păsări cântărețe cunoașteți voi? 3) Pe unde mergem în pădure? Ce fel de drumuri sunt acele? Ce fel de drumuri mai cunoașteți voi?... Ce-î strada?

III. *Aplicațiunea*. Ascultați. să vă istorisesc ceva despre un oraș.—Ați fost voi în oraș? Spune, ce știi despre oraș. N! Ceilalți, ascultați și băgați de seamă, ca să spuneți voi, ce ar uita N!... Bine. Pe ce cunoașteți orașul! (—Case mari, frumoase, strade mari, drepte, piață, târg etc.) Bine, ascultați! Eă știu un oraș foarte frumos, în care toate casele mici și mari sunt verzi,=frumoase etc.... crâng frumos. Sau, gândiți-vă, ce oraș poate să fie acel oraș verde?—Care sunt locașurile verzi? (drumuri? căi? pavagiū? poporul?)

Aci se cântă «orașul verde» ¹.

b) *Desemn.*—Mai adineaoră vorbiam despre oraș. Ce vedeți în oraș? (... case...)

Bine, mă-ați spus, că în oraș sunt și case. Pe unde intră lumina în casă? (... pe ferestre etc.) Astă-zî o se desemnăm fe-reastră *aceasta* de la odaia noastră. ²

² Povățuitorul nostru pentru „scris-cetit“ pag. 82.

c) *Religie.*—(Noi nu începem învățămîntul religiunii dintr'o dată cu istoria biblică, ci cu mici istorisirî de cuprins moral culese din cercul de viață al copiilor; și numai când vedem, că și ideile și limbajul lor s'aū desvoltat, în cât pot să cuprinză și să reproducă istorisirile biblice, începem cu alde astea.)

I. *Intuiția.*—1. Care aveți acasă o grădină cu pomi? Ce fel de pomi aveți în grădină? Toți pomii voștri sunt mari? De unde sunt pomișorii cei mici? Cine i-a răsădit? Care știe din ce răsar merișorii (cireșii etc.)? Cine seamănă sîmburi? — Dar cine îi face să crească? Ce trebuie pomișorilor ca să crească?

¹ Musică de d. Wachmann.

(ploae, căldură). Cine le trimete ploaea? Cine căldura?—Bine, D-zeu. Pot oamenii să poruncească să ploae? să fie cald?

2) Oare-cine a semănat ceii dintâi arbori? Cine a făcut cele dintâi animale? Cine a făcut pe cel dintâi om? (... D-zeu) —Ascultați, despre aceasta o să vă povestesc acum.

3) De mult, foarte de mult, nu era aci orașul nostru. Nu era nici o casă, nici un om pe aci. Foarte de mult, nu era nici pământul, nici cerul. Atunci D-zeu făcu mai întâi cerul și pământul — Priviți afară la cer. — Cum este? Ce vedeți pe cer? — Dumnezeu le făcu și pe acestea: (soarele, luna și stelele). — Ce vedeți pe pământ? (animale, plante, oameni etc.) Țineți minte, când făcu Dumnezeu pământul, era numai apă multă—și pământ gol. Pe urmă trimese D-zeu căldură și ploae și făcu ierburii, florii, tufe și arbori. — Apoi făcu D-zeu și animale cu patru picioare, păsări, pești și vermi. — Unde trăesc animalele acestea? (Intrebări și răspunsuri speciale). Resumarea cunoștințelor subliniate!—Ascultați. Cerul era senin, soarele lumina frumos,—câmpiile erau verzi; și paserile cântau, vite de tot felul pășteau pe pământ.—Atunci mai pe urmă făcu D-zeu și un om,—pe Adam, apoi îi făcu și o muiere—pe Eva.

În sfârșit. D-zeu văzu că toate sunt bine făcute, că nu mai trebuie să facă alte lucruri. Așa încetă de a mai face lucruri noi. — Resumat general. Țineți minte: Cerul, soarele, luna și stelele,—pământul cu plantele, animalele, și cu oameni cu tot—formează lumea cea mare. Repetițiune!

II. Priceperea (aprofundarea) 1). Cine a făcut lumea? Ce a făcut D-zeu mai întâi? Când vrea oamenii să facă o casă, ce trebuie să aibă? (lemn, piatră, maistri etc.). Țineți minte, lui D-zeu nu-i trebuia nimic.—El zise numai: «Să fie cer!» și pe dată se făcu cerul!... «Să fie pământ!»—și se făcu pământul.... «Să fie om!»—și se făcu omul.—D-zeu orî-ce poate să facă din nimica.—D-zeu toate lucrurile le poate face. *El este a tot puternic!* (Repetițiune). Deprindere în cor și individual.

2). Ce vă gândiți, ale cui pot fi toate lucrurile din lume? Așa dar cine este stăpânul lumii?—Cine v'au dat vouă părinți? —

Cine vă dă de mâncare? Dar cine dă părinților mâncarea? Cine vă dă haine? etc.—Când capeți pâne de la mama ta, ce trebuie să zici? Așa dar cui trebuie să mulțumiți? (... părinților, lui D-zeu). Și pe cine trebuie să rugați, dacă vreți să căpătați ceva? (... pe părinți, pe D-zeu). Țineți minte, când cerem ceva de la D-zeu, atunci ne *rugăm lui D-zeu*. Când ne rugăm lui D-zeu? Dar și când îi mulțumim,—*ne rugăm lui D-zeu*.—Repetare! *Când cerem și îi mulțumim, ne rugăm lui D-zeu*.—Cum vă rugați dimineața? Cum seara?—Când vă mai rugați? Cum?

3). Când D-zeu isprăvise toate lucrurile, se odihni.—Și noi avem o zi, în care nu lucrăm, ci mergem la biserică. Care-i zioa aceia? Pentru ce merg oamenii la biserică? — Cum se roagă?—Pentru ce se roagă?

III. Aplicațiunea. Ce ați învățat azi despre D-zeu? (că el făcu lumea). D-zeu poate să facă toate lucrurile, câte numai voiește.... *El este a tot puternic*.

„La orî-ce lucru se gîndește

Dumnezeu îl isprăvește“.

Cine vă dă sănătate? de mâncare? haine? etc.—Să mulțumiți dară lui D-zeu!... Cum? Să vă rugați lui D-zeu dimineața și seara. Să vă rugați când vreți să-i cereți ceva! Să vă rugați, și când vreți să-i mulțumiți. — Să cântăm o rugăciune. (Se cântă: «Doamne sfinte și îndurate etc»).

c). *Scris-celît*. Se formulează propozițiuni, din cuvintele: *om, domn, pom, florî, ciorî* (paseri) etc., în cari se analizează cuvintele acestea, se scriu și se citesc, bine înțeles, dacă școlarii cunosc deja toate sunetele din cuvintele acestea. La din contră se aleg alte cuvinte (din materia atinsă aci) cu sunete potrivite progresului școlarilor. — Școlarii își schimbă plăcile și citesc scrisul altora.

d). *Socoteală*. În pădure am văzut și paseri. Ce fel de paseri, N! Câte picioare are cioara? Ce mai are cioara de 2 orî la corp?—Câte picioare au 2, 3, 4, 5, ciorî? Numărați înainte de la 1 până la 10! Indărăt!—Băgați de seamă! Cât face

1+1, 2+1, 2-1 2-2, cât face 2+2, 4-1, 4-2, 4-3, 4-4;
 Cât face 2+2-1, 4-3+2, 1+ =4, 2+ 4, +3=4.—Câte
 picioare spuneți, că au 5 ciorî? (de 5 orî 2). Cât face de 4×1
 4×2,—3×2, 3×1.— Cât face 3×2-2, 4×2-2, 3×2-4,

.....
 Din 10 puî de găină, țața N. vîndu 2; câți îi mai rîmase?
 doi de acolo îi rîpi gaia? Câți îi mai rîmase? jumătate din
 câți îi rîmase, îi mîncă pe rînd așă micuți; Câți îi rîmaseră
 să crească mari?—Cât face 10: 2, 10: 5,—Cât face 10: 2-1,
 10: 2-4, 10: 5-1, 10: 5+1, 10: 5+3, etc. etc.

Se cîntă «gamele» cu numere înainte, îndărăt.

V. G. Borgvanu.

COMENIUS ȘI PESTALOZZI

Comenius și Pestalozzi, amîndoi cer, ca elevul, la
 începutul anului al 7-lea, să se despărțească de «sinul
 iubitor» al mamei, ca să se nutrească cu o hrană mai
 solidă, spirituală.

Hrana următoare, Pestalozzi o lua, o culegea din acele
 ramuri de învățămînt, din care își formase el treimea sa
 didactică: *forma, numărul și cuvîntul*. Însă chiar a-
 ceastă treime, prin care el vroia să cucerească lumea,
 cum observă regretatul Kehr, i se prefăcu mai curînd în
 cătușe, ce îl strîmtoriau și îl stringeau. Religia nu o
 putu viri nici de cum, științele reale numai cu greū
 în cadrele treimii sale. «În sala cea sumptuos aranjată
 pentru învățămîntul limbii», zice nimerit un critic dis-
 tins al seū, «geografia, istoria, fizica și științele natu-
 rale erau aruncate într'un colț indosit». Aceste științi
 i se păreaū lui Pestalozzi, numai iacă așă, ca ceva acci-
 dental. Învățămîntul seū, în aceste materii, era acel verba-
 lism combătut cu atîta vîrvă și batjocorit de dînsul.¹⁾

¹⁾ Scrisoarea lui P. din Stanz și „Cum își inv. G. cop“ în scris. 7-a

Dar cu atât mai mult, lucră Pestalozzi pentru științele matematice. Pe când Comenius amintește despre matematici numai în treacăt, în mod incidental, în $2\frac{1}{2}$ șiruri¹ (fără însă a le desconsidera, pentru că în C. XXX voește și el, ca în școala poporală, să se facă aritmetica cu îngrijire.²) Pestalozzi, din contră, și-a întrebuințat toată puterea cuvîntului, ba și energia lucrării pentru acest studiu. El vroia ca, «Aritmetica să devie în intuiția elevului rezultatul cel mai evident al legilor eterne a mecanismului fizic»³) Iată și motivul de ce vroia el ca «acest studiu să fie făcut cu cea mai mare îngrijire și artă», cum se exprimă dînsul: «Sunet și formă poartă în sine prea adesea germenul rătăcirii și al înșelării; *numărul nici odată; dînsul singur conduce la rezultate infalibile*«. În punctul acesta așa se exprimă *Dies-terweg* în «Povățitorul» său: «Prin Pestalozzi aritmetica a devenit dintr'un aparat de reguli neînțelese și tâmpitoare, un învățămînt dezvoltător al spiritului. — Pestalozzi a introdus, în mod elementar, matematica între copii. — Dînsul a făcut calculul oral, ca lucru de căpetenie și la copiii de șase ani și prin aceasta a introdus în școala elementară învățămîntul general, de clasă. «Pagubă, că el, Pestalozzi, a neglijat calculul practic. El ținea și aci, ca pe *tot locul, partea formală* a învățămîntului, de lucru principal. *Sufletul copilului, și nu materia de învățămînt, este, la Pestalozzi, punctul focal și scopul final al activității dăscălești*. De aci se consideră dînsul ca autorul aceluï principiu general în didactică „Învățămîntul să considere individualitatea elevului». Toate celelalte sunt și rămân numai mijloace spre atingerea acestui scop. *Formarea, dezvoltarea elevului este totul*; la și cu ce fel de material? este,

¹ Did. mag. XXIX. 6, III.

² „Cum își înv. G. cop.“ scris. 8.

³ 3. v. „L. p. toți“ c. VIII. p. 152.

pentru dînsul, indiferent. Principiul acesta este conducător, în toată activitatea sa pedagogică. Partea practică este cu totul neglijată la Pestalozzi.

Comenius se mișcă cu totul pe alt teren, pe terenul practic. El, își îndreaptă atențiunea principalmente asupra *obiectului*, a materiei de învățămînt, când ne spune între altele: «În școale să nu se învețe alt-ceva, de cât numai ce este de folos practic.¹⁾ Să nu se învețe pentru școală, ci pentru viață.²⁾ Din aceste motive cere el, pentru școala primară,—o *cultură reală*. „*Ce*“ și cât să se învețe în această școală din fie-care ram, se precisează în Didactică XXIX³⁾ în 12 puncte. Noi punem în evidență onorabililor cetitori ai acestei reviste p. X. în care se accentuează necesitatea învățării «istoriei universale», fiind-că, când în «Proiectul de programă analitică a studiilor școlii primare urbane», proiect lucrat de noi, la însărcinarea onor. Minister, am cerut să se introducă, în clasa IV și părțile cele mai importante din istoria universală, ni s'au făcut obiecțiuni din toate părțile. Cu privire la *studiile reale*, din care asemenea am prevăzut și noi un program larg, *Comenius* se exprimă așa: „Oamenii trebuie obișnuiți, ca să-și scoată cunoștințele lor nu din cărți, ci din privirea cerului și a pămîntului, din cea a stejarilor și a carpinilor, adică ei însiși trebuie să cunoască lucrurile și să le cerceteze; iar nu din observațiuni și mărturii streine».... Și mai în jos. «Nimeni nu învață fizica, făcîndu-o intuitivă prin experimente, ci toți propun din carte numai textul lui Aristotel». ⁴⁾ Chiar și noțiuni din «economia politică și domestică,

¹ Did. m. VIII. 18.

² Did. XIX. 53.

³ V. această revistă, An. VIII. p. 113—114.

⁴ *Ibid.* XXVIII. 25,28.

ba și din meserii ce-î mai însemnat¹ în viață», cere Comenius pentru școala poporală și, prin aceasta i-a deschis un câmp de activitate vastă, câmp care nici astăzi, după 200 de ani, n'a ajuns să fie din destul cultivat. Prin aceasta vroia Comenius, ca absolventul școlii vernacule (poporale), eșind în viață, să fie preparat pentru toate lucrurile și trebuințele, încât să nu fie de tot strein pe nici un teren.

Ce așteaptă în definitiv *Pestalozzi* de la activitatea școlii primare, se poate vedea din „Cântecul lebedei”. «Absolvenții școlii elementare, intrând în școlile mai înalte ori ca calfe în laboratoare, se arată desbrăcați de *sălbătăcia cea nerușinată, de pretenția oarbă și de cutezarea nebună, ce produce, în această etate, un spirit nefiresc și stricăcios*».

Diferența cuprinsului acestor citate este clară: Comenius așteaptă de la școală, mai ales o cultură *intellectuală*, iar *Pestalozzi* o cultură *morală*.

La un studiu comparativ, ca și acesta, este aproape și întrebarea, care din doi este mai mare?

Dacă s'ar putea justifica concluziunea, relativ la importanța acestor doi corifei, concluziune făcută după recunoștința și respectul, de care se bucură astăzi amândoi în lumea pedagogică, atunci Comenius ni se pare dinisior mic pe lângă *Pestalozzi*. Căci «profetului» nu i se aduce atâta tribut de recunoștință din partea lumii pedagogice ca «vestitorului iubirii și prudenței materne». *Toate reuniunile*, ce au de scop ridicarea morală a orfelinilor și îmbunătățirea poziții materiale a văduvelor, în Germania și Elveția, poartă numele lui *Pestalozzi*. Față cu acestea stă singură, «fundațiunea Comeniană» căriia anul acesta, cu ocazia aniversării de 300 ani, i s'a adăogat «reuniunea Comeniană».

Dar, mai bine este, pare-ni-se, ca chestia să rămâe

¹ XXIX. 6. IX, XII.

neresolvată. Marele poet *Goethe* ne-a lăsat un cuvint prea adevărat în punctul acesta zicând: «Este așa de greu să cuprinzi un mare talent, dar apoi două? noi ne ușurăm judecata prin parțialitate. Dar aci, de ce să dăm însă la parțialitate? Pentru că amândoi măestrîi noștri „educatorul omenirii“ ca și «învățătorul lumii», s'au ridicat sus peste prezentul și viitorul profan.

Apoi, ori cât se vor fi deosebind unul de altul în unele puncte mai puțin însemnate ale activității lor, tutuși numai *la un țel*, ne conduc: «*bună-starea și virtutea poporului prin luminarea lui*».

V. Gr. Borgovan.

EDUCATIUNEA MORALA

DE

I. G. NEAMTU ⁽¹⁾

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fiziologia voinței e greu de stabilit. Sunt nervi conducători în întregul corp omenesc, cari s'ar putea numi și organele voinței; dar ei servesc numai unei mișcări mecanice și se știe că ei lucrează chiar și fără participarea sufletului. Acești nervi comunică cu măduva spinării și creier, adică sunt în relațiune cu organele cugetării și ale simțimentelor. Când se îndeplinește acest proces, atunci voința nu mai este nici instinctivă, nici mecanică, ci raționată, care ia loc între cele mai înalte facultăți omenestî, constituind acel *liber-arbitru*, ce face posibil *omul-moral*.

Din încrucișarea cugetărilor și a simțimentelor se naște acea infocată impulsione, acea flacără electrică a *voinței*, ce străbate mușchii cu o iuțeală de fulger, împingând organismul întreg la săvîrșirea fap-

(1) A se vedea No. precedent.

teî intenționate. Cu cât lupta dintre cugetări și simțimente este mai mare, cu atât și tensiunea ce se produce în organe este mai mare; le sguduie, le pune în mișcare și de multe ori din acea mișcare apare lumina, hotărîrea, *voința conștiincioasă*.

Voința fiind ne-încetat în relațiune cu simțimentele, foarte mult este influențată de ele; adevăr, de care pedagogia trebuie să țină seamă.

Nu cu mânie, pedeapsă, asprime sau lovituri se va deștepta în copil voința binelui.

Educatorul, de voește să deștepte în copil voința conștiincioasă, adică acea putere ce stabilește domnia datoriilor, a virtuții, el va lucra asupra întregului sens moral, va pune în mișcare ineseși simțimentele. O rezoluțiune luată în asemenea condițiuni nu va slăbi ușor, căci voința conștiincioasă este voința desevârșită, voința deșteptată, în toată puterea sa.

Încă o observație: [Cluj / Central University Library Cluj](#)

Voința, chiar raționată, chiar conștiincioasă, prin lungă întrebuițare devine mecanică. Aceasta este un avantaj foarte mare pentru educațiune.

Precum mișcarea unor degete făcută cu voință, precum niște preumblări adese-ori repetate cu intențiune, precum absorbirea precugetată a unor alimente chiar, toate efecte ale unei voințe conștiincioase, devin mecanice, tot ast-fel se întâmplă și cu mișcările psihice des repetate.

Voința precugetată a virtuții, după o lungă practică, devine *voință mecanică*. Omul devine virtos fără știință, fără voință intenționată.

Nu înăbușiți voința copiilor. Domnilor educatori, n'o reduceți la un rol neconținut pasiv! Lăsați să se desvolte în ei puterea voinței, lăsați-i să cugete, să simță, să voiască, să făptuiască, numai să băgați de seamă ca să aibă voința binelui numai!

Voința binelui nu va lipsi copiilor, când, odată cu deșteptarea voinței se va deștepta în ei și simțimentul justiției.

În adolescența lor, fetele de la 13 până la 15—16 ani, iar băieții de la 16 până la 20 ani sunt influențați de criza epocii de tranziție. Facultățile lor morale, ca și organele fizice sufer de acea revoluție. De aceea cea mai mare atenție se cere asupra acelor copii, cari se pregătesc să devină oameni.

Sistemul nervos iritat produce efecte bizare. Imaginația răătăcește în mersul său exaltat; miile de sentimente se deșteaptă, adorm și iar se scoală. Fără conștiință de cea ce se petrece în ei, tinerele ființe n'au nici o voință destul de puternică spre a impune tăcere naturii, nici voință destul de debilă spre a ceda. Aici voința educatorilor trebuie să substituie voința cea debilă; trebuie să susție, să sprijinească voința neformată, nedesăvârșită a copilului lor incredințat.

Nu comiteți însă eroarea de a vă impune o voință tiranică, imperioasă, care să fie simțită ca o voință despotă, pentru că de veți fi despoți, faceți din adolescent un sclav sau un idiot.

Tot atât de mare ar fi greșala educatorului și atunci, dacă ar lăsa voința adolescentului deplin stăpână, pentru că ea ar rătăci copilul, ar face poate un om imoral.

Cu bune consilii, cu bună supraveghiere, cu prudență și tact numai, va reuși pedagogul să facă din adolescent un individ, un individ raționabil, moral și energic.

De-odată cu dezvoltarea omului moral, apare în el și simțimentul justiției. Justiția ne-a făcut să aflăm legile drepturilor și datorțiilor; justiția a creat societățile civilizate, unde putem trăi în siguranță. Justiția dacă ar domni mai deplină între oameni, dacă ar fi atât de des-

voltată în inimile lor în cât se constituie o adevărată facultate, nici un rău moral n'ar mai exista.

Domnul Christos a stabilit echilibrul justiției; el a zis că a fi just este *cea ce ție nu-ți place, altuia nu-î face*. De-am urma cu toții acest precept, adevărată măsură a justiției, om pe om nu s'ar înșela, nu s'ar calomnia; om de la om n'ar fura, om către om n'ar minți.

Justiția ne-ar mai face să ne îndeplinim cu aceeași sfințenie datoriile, cu care pretindem ca alții să ne respecte drepturile; căci ce este dreptul nostru, dacă nu drepturile altora față de noi și ce datoriile noastre, dacă nu respectarea drepturilor altora?

Să pătrundem pe copii de mici de simțimentul justiției și ei vor înțelege de la sine, că drept fără datorie nu poate exista. Astfel îi preparăm pentru viața morală.

Ușor se va împlânta în sufletul copilului simțimentul justiției, când nu i-se permite nici odată să fie injust. Copilul mic, cât de mic, lovește pe cine-va, ori pe cine ar fi, fă ca și el să fie lovit. Copilul mic bîrbaște un obiect strein, ia și tu lui un obiect al său. Copilul nu-și împlinește datoriile sale, nu împlini datoriile ce ai față de el. Copilul face rău, rău să i-se facă, face bine, bine să i-se facă și lui. Ast-fel nu va trece mult timp și el va înțelege că «n'are să facă altuia cea ce nu-î place să i-se facă lui;» curând va avea completa noțiune despre justiție.

Justiția și respectul drepturilor și datoriilor nasc probitatea și onestitatea. Omul adevărat just, din simțiment de justiție nu fură, nu înșală, nu minte, nu calomniază, nu nedreptățește pe nimenea.

De acea fiind-că simțimentul justiției produce atâtea virtuți, educatorii n'au de cât să se convingă, cum că n'au să economisească nici o osteneală spre a deprinde copiii ce-î cresc să fie tot-d'a-una *justi*.

A fi just însă nu e destul a ști numai ce e justiția,

ci fiecare trebuie să fie just în practică, să respecte drepturile altora și să-și îndeplinească datoriile, să nu facă altuia cea ce lui nu-i place să i-se facă.

În secolii săi de barbarie, omenirea credea că lucrul înjosește. Astăzi însă se știe, că omul ce nu lucrează este povara societății; că cel ce numai consumă și nu produce nimic se poate compara nu cu trântorul din coșnița albinelor, ci cu viermele sau omida din grădină, pe care grădinarul îl distruge, îl nimicește, fiind-că nu produce ci numai consumă.

Astfel, pentru ca omul să aibă drept să viețuiască, trebuie să producă ceva, trebuie să lucreze. Atât pentru bărbat cât și pentru femei, lucrul este o *datorie*. Dar nu e numai o datorie, ci el e tot-odată și un avantaj, pentru că numai prin lucru a ajuns omenirea să-și facă viața atât de plăcută; numai lucrul ne poate feri de mizerie și ignoranță.

Virtutea și știința sunt imposibile fără dragostea de lucru, și de acea această dragoste este cea d'întâiu dintre toate virtuțile pe care educatorul trebuie s'o inspire copilașilor de sub conducerea sa.

Nu la 10 și 12 ani să se inspire copiilor dragostea de lucru, ci în prima copilărie. De la un an, copilul să se joace, să se miște, s'alerge, să-și facă mișcări de jucării și să nu stea neocupat. Pentru copilul mic a se juca, este identic cu pentru omul mare a lucra.

De vei impune copilului nemișcarea, inerția, el se va deprinde la lene, la neactivitate și instinctul lucrului se va timpi cu desevârșire în el.

Băiatul de trei ani să aibă diverse unelte spre a-și putea fabrica jucăriile ce-î plac, iar fetița să aibă numeroase cârpulițe, spre a putea face hainele păpușei sale pentru că păpușa este copilul său și de se va depriede acum de a lucra pentru păpuși mai târziu va lucra pentru familia sa.

Mici comisioane date copiilor de asemenea-i deprind la ocupațiune.

În școală apoi, copiii iar să nu stea neocupați. Când nu lucrează cu facultățile intelectuale, să ocupe membrele lor. Să caute să se joace cu mâinile, degetele, picioarele, să umble sau s'alerge, numai în nemișcare și inerție să nu stea.

Căutați exemple prin cari să arătați copiilor unde conduce lenea atât pe bărbați cât și pe femei. Arătați-le că leneșul rămâne ignorant și că ignoranții sunt desprețuiți. În școală, încurajați și laudați pe acei elevi ce se silesc mai mult, cari învață și lucrează cu mai multă plăcere.

E de însemnat însă că nimic nu are o influență mai mare asupra copilului de cât exemplul, de aceea nici o dată nu veți crește copiii cu dragoste de lucru dacă tu singur nu veți lucra.

Educatorii, fie tată, mamă, institutor, institutoară, trebuie să lucreze cu plăcere; iar copilul, împins de legea naturii «imitațiunea», va lucra și el. Spre a nu distruge din copil dragostea de lucru, dați-i tot-d'a una să lucreze lucruri, cari pot fi cu plăcere lucrate *de un copil*.

Ocupațiunile intelectuale sau lucrul manual ce impuneți copiilor de-l va interesa, el va lucra c'o indoită plăcere și ast-fel prin deprindere se va desvolta în el cea mai prețioasă calitate «dragostea de lucru».

Experiența faptelor, chiar fără analisarea considerațiunilor psihice și fiziologice ne demonstrează, ca o mare parte din virtuți, întocmai ca și unele viciuri au facultatea de a naște de la sine altele; sunt virtuți sau viciuri *generatrice*.

Așa d. e. ordinea naște imediat economia și esactitatea, prin cari de atâtea rele, de atâtea viciuri suntem feriți.

Ordinea, economia și esactitatea produc înălțarea sau căderea popoarelor, viața sau moartea națiunilor, fericirea sau nenorocirea familiilor.

Fără ordine, economie și esactitate nu știu cum ar fi conduse afacerile Statului; de asemenea și menajul, cum ar fi condus de femei fără aceste calități? Chiar dacă prin ordinea, economia și esactitatea bărbaților ar înflori starea unei societăți, disordinea și risipa femeii ar distruge totul.

Fără ordine, nimic nu poate fi conservat; iar femeia are rolul d'a conserva pentru familie cele adunate de bărbat. Ori-cât ar aduna bărbatul, disordinea și risipa femeii va reduce familia la neconținute lipsuri. Nici munca bărbatului, nici avera lui sau zestrea ei chiar, nu vor ajunge a acoperi golurile făcute de disordinea și risipa femeii.

Pentru acea dar fetițelor, înainte și mai presus de toate, trebuie să li-se inspire gustul ordinii și al economiei, apoi să se deprindă în a ține ordine în tot cea ce ating, cu un cuvânt trebuiesc crescute bune econoame.

Aici iarăși observația de mai sus, că nu-î destul a inspira copilului dragostea unei virtuți, ci trebuie deprins să o și practice. Sunt destui oameni, cari iubesc ordinea, dar n'o practică din lipsă de deprindere.

Și aici ca 'n toate, gustul ordinii la copii se inspiră prin exemple. Casa sau școala unde se crește copilul trebuie să fie domnită de cea mai mare ordine. Educatorii să fie persoana lor, efectele lor în cea mai mare ordine. În afaceri, în distribuirea timpului, în toate actele vieții lor să domnească ordinea și atunci sigur și copiii de sub conducerea lor vor dobândi gustul ordinii.

Spre a deprinde însă pe copii la ordine, educatorii trebuie să-î oblige a-și ține cea mai perfectă ordine în obiectele lor. Haine, obiecte de lucru, material de învățămînt, tot, în tot locul și timpul să fie bine strâns, bine așezat.

Se înțelege de sine, că copilul nu se poate îndatora a ține ordinea, dacă nu i-se dă și mijloacele necesare spre acest scop. Fie în casa părintească, fie în școală, copilul trebuie să-și aibă loc special pentru conservarea lucrurilor sale. Nu refuzați copilului un cufer, o mobilă spre a-și conserva tot ce-i aparține. Mici inspecțiuni făcute mai des obiectelor sale, vă vor convinge dacă copilul ține acele obiecte în ordinea recomandată.

De-î veți da copilului tot ce-i trebuiește și el își va ține obiectele în ordine, nici odată nu va fi pus în pozițiune, ca din lipsă să-și apropie lucruri streine. Iată dar, că ferești copilul de contractarea viciului furatului. Dar va mai rezulta un bine de aici. Copilul având ordine în efectele sale va putea să-și țină și persoana sa în ordine. Și nimic mai plăcut de cât vederea unei persoane, a cărei întreagă investire este aranjată cu o ordine perfectă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DIDACTICA MAGNA¹⁾

DE

AMOS COMENIUS

Tradusă în românește de

PETRU GĂRBOVICIANU

CAPITOLUL XXX.

Școala latină.

8. În general aceasta e adevărat, totuși trebuie să adaog: 1). că eu am recomandat ca în școala primară să se exercite sensurile și să se deștepte spiritul prin intuițiune senzuală, cum și prin exercițiuri cu numerele. Așa dar, școlarii noștri nu se mai pot numi necunos-

1). Vezi numerile precedente ale acestei reviste.

cători de geometrie. 2). Metoda mea procedează tot d'auna treptat. Înainte de a se ajunge la cercetări superioare asupra mărimilor, se introduce învățarea despre lucrurile concrete și *anume despre Corpuri* spre a putea forma treapta pentru o pricepere mai profundă a acelor lucruri abstracte. 3). Clasei matematice îi dau ca temă, multe și din domeniul Artei, despre care nu se poate dobândi de cel fără cunoașterea naturii. Prin urmare, eu am început cu acesta. Totuși, dacă probele altora, sau practică au condus la altceva mai bun, intențiunea mea nu e de a lucra contra. Pentru moment eu mi am arătat părerea conform cu probele prezentate de mine.

9. După ce s'a dobândit oare-care dexteritate în limba latină, eu sfătuiesc, să se predea scolarilor știința cea mai generală, ce se numește prima înțelepciune, de obicei în *să Metafizică*. Ea trebuie să descopere primele și cele mai adânci temelii ale naturii, adică atributele și deosebirile tuturilor lucrurilor pe lângă ale normelor cele mai generale ale lor, ale definițiilor și axiomele cum și ale ideilor și unirei lor. După cunoașterea acestora se poate trece la studierea a tot ce e particular, ca ast-fel în cea mai mare parte să nu rămână nimic necunoscut, de cât întrebuintarea a tot ce e general la cea ce e particular. Indată după acest studiu, care va dura peste un sfert de an, se poate trece la studierea lumii vizibile, ca admirabilele opere ale naturii să ne descopere din ce în ce mai mult, mai întâiu în exemplele particulare ale ei. Cu *acest studiu* se va ocupa *clasa fizică*.

10. De la observațiunea naturii lucrurilor, se va trece la esaminarea esactă a însușirilor întâmplătoare ale lucrurilor și pe care o numim *Clasa matematică*.

11. În urmă se va oferi școlarilor spre observațiune *omul însușit cu lucrările voinței sale libere, întocmai ca un*

dom al lucrurilor, ca să învețe a observa ce e supus puterii și voinței noastre și ce nu, și cum se conduc toate după legile Universului etc. Acestea se vor învăța în anul al IV-lea în *Clasa etică*. Inșă acestea nu se vor învăța în mod istoric prin ajutorul lui «ὄτι» (*ce*) cum s'a urmat în școala elementară, și prin ajutorul lui «διότι» (*pentru-ce*) ca să se poată deprinde ași îndrepta atențiunea asupra cauzelor și acțiunilor lucrurilor. Totuși să se ferească de a se ocupa în aceste patru clase prime în controverse, fiind-că reser-văm clasei a cincea care urmează acum.

2. În *școala dialectică*, după ce s'au prezentat regulile principale asupra silogismului, se vor discuta subiecte fizice, matematice și etice, cum și toate controversele mai înaintate ce au loc între învățați. Așa dar, *aici se poate învăța, care e cauza controversă, în ce stare se află, care e tesa și antitesa ei, cu ce argumente adevărate sau probabile se poate apăra una sau alta. După aceea să se descopere eroarea antitesei, cum și cauzarea erorii, falșitatea argumentelor, tăria lor pentru adevărata afirmațiune etc., sau, dacă amîndouă afirmațiunile conțin adevăr, care e împăcarea*. Așa că cu una și aceeași lucrare să poate repeta aceea ce s'a învățat și se poate lămuri aceea ce nu s'a priceput, și *arta de a trage conclusiuni, de a căuta ce e necunoscut, de a explica ce e întunecat, de a decide ce e îndoios, de a limita ce e general, de a apăra singur adevărul cu armele verității, de a combate neadevărul și în fine de a așeza ce e în desordine*, se poate învăța în mod concis pe căi ușoare și eficace.

13. Ultima clasă va fi *Retorică* în care se va esersa *întrebuințarea adevărată, ușoară și plăcută a tot ce s'a predat până aci*. Din aceasta se va arăta, că școlarii au învățat ceva și că n'au fost în zadar în școală. Conform zicătoarei lui *Socrate*; *vorbește ca să te ved,*

vreau, ca după ce s'a format spiritul spre înțelepciune, să se formeze și limba spre o elocință înțeleaptă.

14. *După ce li s'a predat câte-va reguli concise și clare asupra elocinței, să se treacă la exercițiuni și anume la imitarea celor mai buni maestri în arta oratorică. Totuși să nu rămân la una și aceeași materie, ci să facă excursiuni pe toate terenurile adevărului și ale feluritelor lucruri, pe câmpiile înverzite ale virtuților omenești și în paradisul înțelepciunii divine, că ast-fel tot ce știu ca adevărat și bun, ca folositor, plăcut și cuviincios să poată espune frumos și dacă e nevoie a le susține cu tărie.* În acest scop sunt înarmați cu mijloace nu tocmai de desprețuit și anume cu o cunoștință escelentă a feluritelor lucruri și cu o aprovizionare abundentă de cuvinte, zicători, proverbe, instorii etc.

15. Despre aceasta însă, dacă e nevoie mai amănunțit în alt loc, căci experiența va opri restul de la sine.

Trebuie adăogat numai: *fiind-că după cum e știut, cunoașterea Istoriei formează partea cea mai frumoasă a învățămîntului și chiar conducătorul întregii vieți, de acea să se predea în toate clasele în cei șase ani, ca ast-fel scolarii să nu rămână în necunoștință de tot ce s'a făcut și pronunțat mai însemnat în antichitate.* E de dorit însă, ca acest studiu să se distribue în așa mod, în cât să nu îngreuneze lucrările scolarilor, ci să le ușureze și să facă un fel de condement pentru studiile serioase.

16. Eū cred, că pentru fie care elev se poate alcătui o carte specială coprinzînd anumite fapte, astfel că cea pentru clasa I va cuprinde un estras din *Istoria biblică*;

- Cea pentru clasa II *Istoria lucrurilor naturale* ;
 » » » III *Istoria artei*, care va trata despre invențiunea lucrurilor ;
 » » » IV *Istoria morală*, tratînd despre

cele mai însemnate modele de virtute ;

Cea pentru clasa V *Istoria obiceiurilor*, cum sunt la diferite popoare etc. ;

» » » VI *Istoria universală* a întregii lumii, a celor mai însemnate popoare, cu deosebire însă a patriei, cât se poate de concis, fără a se neglija ce e important.

17. Despre metoda specială, ce se va întrebuița în aceste școli voi spune numai că, *cele patru ore publice să se dividă așa, că cele două de dimineață să se întrebuițeze pentru științe sau arte de unde și poartă clasa numele. Prima oră după amiază să se consacre Istoriei, în cea de a doua pentru exercițiunile de stil, de scris etc.*, după cum va cere materia clasei respective.

—BCU Cluj (Central University Library Cluj)

CARACTERISAREA ELEVULUI N. N. DIN CLASA I PRIMARA

(DELA ȘCOALA DE APLICAȚIE DE PE LĂNGĂ ȘCOALA NORMALĂ DE INSTITUTORI)

Educațiunea face mărirea popoarelor, le menține splendoarea, le previne decadența și, la trebuință, le rechemă din uitare.

(*Xenofonte*)

I.

Omul eșit din sinul naturii are corpul nedexter, iar spiritul inert și neștiutor. Atât corpul cât și spiritul are posibilitatea de a se desvolta. Evoluția omului este determinată de mai mulți factori.

Natura externă (condițiunii climaterice, agenți fizici etc.), soarta vieții (poziția socială, averea, sărăcia etc.) natura individuală, — iată atâția factori avantajoși sau desavantajoși și fatali, cari influențează evoluția omenească.

Un alt factor tot fatal, dar mult mai puternic ca ceî de sus, — este curentul de sugestii ce vine de la mediul social, — este societatea în care trăește. «Copilul, zice D-lă Dimitrie Sturđa, e numai observație. El e ca un burete, care absoarbe tot lăcidul în mijlocul cărăuia e pus»¹⁾. Nică înțeleptul și cuge-tătorul cel măi nobil și puternic nu se va putea feri de influențele societăței cele rele, ce'l înconjoară, cu atât măi puțin se va putea feri de aceste fluente, fragedul copil al cărăi suflet nu-l păzesc de relele influente, nică principiile, nică experiențele !²⁾.

Ereditatea, confirmată de analele medicale, încă este un factor puternic, ce înrăește asupra dezvoltărei omenirii. Stări fiziologice și patologice, vișuri săi instincte primitive și animalice oră calitățā, se transmit cu o mare putere din generație în generație, degenerând sau înălțând rasa.

Desvoltarea omulă prin factorii enunerați până aci, rămâne foarte mărginită și cu multe defecte, de oare-ce factorii aceștia sunt fatali și influentează înconștient.

Unicul factor, care promovează în mod conștient dezvoltarea omulă, este *educațiunea*.

Din toate bunurile noastre, educațiunea singură e divină, singură e nemuritoare (Plutarch).

Educațiunea este mijlocul cel măi important prin care casa părintească măi întâi și școala măi târziu, poate modifica pe omul simplu al naturii. Educațiunea deșteaptă spiritul și inima copilulă, dezvoltându-i facultățile morale sădite de însuși mâna naturii, dându-i noțiunea dreptulă, a datoriei și a demnităței de om în fața ei, de cetățean și de membru al familiei, emancipându'l de sub jugul vișului în care 'și înecă amarul vieții, — făcându-l susceptibil de bucuriile și fericirile intelectuale.

«Scopul educațiunii este de a procura corpulă cel măi înalt

¹⁾ Discursuri pedagogice.

²⁾ Caracterul după Smiles Rudow.

grad de forță și de sănătate; spiritului cel mai înalt grad de capacitate și esactitate și inimii cel mai înalt grad de bunătate și de înălțare»¹ (Borrelly). Acesta este un scop general. Scopul special, al educațiunii, prin atingerea căruia copilul se aduce la perfecțiunea cea mai înaltă, este de a forma din el un *om virtos*, un *om* cu caracter moral. — «Cultivați voința, cultivați caracterul și mult va fi mai bine, zice Vogt. Știința cea multă nu este nici virtute nici cultură».

Educațiunea copilului se începe din momentul în care el a văzut lumina zilei.

Cea dintâi, mai puternică și mai bine-făcătoare influență asupra educațiunii copilului o au părinții. Familia, care premerge cu exemple bune, care stă în cea mai de aproape și nemijlocită atingere cu copiii săi, pune în temeiul moralității și al educațiunii peste tot. — «Casa părintească, zice Smiles Rudow, este cea dintâi școală a caracterului. Aci sufletul cel nedesvoltat al copilului primește impresiunile, care îi dau direcțiunea decisivă spre bine ori spre rău».

Educațiunea începută în cercul familiar se întregeste de școală. Școala își are rădăcina tăria și virtutea familiei, în biserica și stat.

Creșterea copiilor, această grea dar frumoasă sarcină, este deci *impărțită* între școală și familie, — din cauza aceasta strânse legături, intime relațiuni trebuie să existe între aceste 2 institute. Nu să strice una, ce a făcut cea-laltă. — Aceasta este o periculoasă rătăcire, — a cărei *victimă* este însuși copilul.

*
* *

Punctul de gravitate al școlii este învățătorul. El concentrează în sine 2 mari misiuni: misiunea de educator și cea de instructor.

Copiii vin în școală cu calități și defecte ori dispozițiuni deosebite așa: unii sunt invidioși, egoiști și aroganți, unii sunt simțitori și flexibili, — alții mai puțin simțitori și îndărătnici; unii

¹ Opinions sur l'éducation. L. — J. Larcher.

sunt vioi, îndrăsneți sau violenți — alții domoli, timizi sau blânzi; unii sunt mai talentați, au o coprindere ușoară, judecată pătrunzătoare—alții sunt mai puțin dotați de natură, unii sunt doritori de învățatură—alții sunt indiferenți etc. etc. Toate aceste calități sau defecte, parte înăscuțe în copil (firesci), parte câștigate în primii ani ai vieții (influențați de factorii fatali, de cari am vorbit la început), se arată în *naturel și temperament*. Naturelul și temperamentul formează *individualitatea*, care deosebește pe un om de altul.

*
* *

E de trebuință, ca învățătorul să cunoască individualitatea elevilor săi? Iată întrebarea la care mă încerc să răspund. Voi arăta necesitatea «cunoașterii individualității elevilor» de către învățător, în cele 2 mari misiuni ale sale: educator și instructor.

1. Ca *educator*, învățătorul are idealul de a împrumuta elevilor săi cât mai multe trăsături nobile pentru a forma din ei oameni virtuoși, oameni de caractere. Educațiunea este o artă și încă arta cea mai sublimă din lume. Lucrul de căpetenie și mai de lipsă ce se cere de la un artist este, să cunoască cum se cade, materia din care voește să facă lucrul de artă, căci: «Nu din orî-ce lemn se poate face statua lui Mercur», *) a đis încă din anticitate Pitagora. Nicî odată sîmănătorul uu va risipi sîmînța sa pe un teren necunoscut. Nicî odată doctorul nu prescrie înainte, medicatele trebuincioase unei maladii, pînă ce nu examinează cu atențiune natura boalei și felul medicamentelor potrivite acelei maladii. Același lucru se cere și de la educator: să cunoască toate scăderile precum și calitățile fie-cărui copil, întocmai cum artistul cunoaște materia destinată lucrului de artă și doctorul natura maladiiei.

Să nu uităm, că problema educațiunii constă din două lucruri opuse: una negativă și alta pozitivă. Că în lucrarea negativă avem să paralisăm, tot ce împedică desvoltarea firească;

*) Non ex quovis ligno fit Mercurius.

iar în cea pozitivă avem, să influențăm asupra copilului, spre a se desvolta omnilateral. Ca să săvârșim aceste două lucrări, trebuie să cunoaștem de la început toate calitățile, defectele și dispozițiunile permanente ale copilului, să observăm, cari din ele ne împiedică și cari ne ajută întru realizarea scopurilor educațiunii,—căci, numai așa vom ști, contra căria să ne luptăm și pe care să favorisăm. Mai mult ne știind d-v. că cutare copil este sburdalnic, egoist sau îndărătnic din fire, nu vom ști să aplicăm mijloacele potrivite, pentru a tămădui aceste viciuri;—vom uza, de sigur, de a dreptul de pedepse, al căror efect nu este îndreptarea ci *stricarea* spiritului. Lovind în modul acesta prea brusc în firea lui, facem un atentat contra moralului, contra bunului simț, contra școlaei chiar, a cării problemă nu este să amărăscă ڊilele copilăriei, — ڊile pe cari n'o să le mai afle nică odată.

Totul se schimbă când educatorul are în vedere individualitatea copiilor : problema educațiunii se îndeplinește mult mai ușor și mai natural. Iată de ce educatorul școlaei are absolută nevoie, să cunoască calitățile, defectele sau dispozițiunile permanente ale copiilor săi, în ele să'și acomodeze toate mijloacele pedagogice, dacă vrea, ca virtutea și caracterul să încoroneze munca sa.

2). Ca *instructor*, învățătorul este călăuzit de scopul, de a procura elevilor săi învățatură (idei, cunoștințe și dexterități), care să le lumineze mintea, să le nobiliteze inima și să îndrepte voința ; învățatură care, după cum ڊise Chateaubriand, este necesară poporului ca pâinea.—Învățămîntul este mijlocul cel mai principal al educațiunii, scopul lui formează o noțiune subordonată scopului educațiunei. Ori-ce scop 'și are mijloacele sale. Mijlocul ce ne conduce mai ușor și fără șovăire la scopul învățămîntului, este metoda, constituit din numeroase elemente.

Să presupunem, că pășești pragul clasei, preparat destul de temeinic după cerințele metodului, că însuflețit de chemare vorbești în frase simple destul de clar, ai limbajul destul de

insuflețitor și intuitiv, că în sfârșit ești înarmat cu farmecul de a cuceri spiritul și inima copiilor.

Am spus mai sus și repet și aci, că copiii în școală sunt de diferite naturi; așa în privința intelectuală: unii au o cuprindere profundă,—alții superficială; unii înțeleg ușor, alții greu; unii sunt apți pentru cutare materie, alții din contra sunt neapți pentru aceeași materie etc... etc... aceste calități sau scăderi căpătate sau innăscute formează *capacitatea individuală*.

Presentându-te, cum zisei cu lecția perfect preparată — în fața colarilor, dar fără să le cunoști capacitatea individuală, vei face prin punerea întrebărilor, cari formădă inima metodelui rațional, erori de neertat.—In adevăr vei chema să 'ți răspundă la întrebări grele pe cei greoi la judecată sau pe cei timiști; iar chestiunile ușoare vor fi lăsate celor mai deștepți ori mai ageri la judecată.—Cei dintâii nu 'ți vor putea răspunde, după cum orbu nu poate vedea și surdu nu poate auzi, sau dacă da, atunci 'ți vor spune vre-o prostie. In or-ce cas 'i tratezi de neatenți — 'i descurajezi; căci e destul, ca în primele tale cuvinte să repeți unui copil de mai multe ori: Nu știi nimic! — ca să-î perdi încrederea în sine și să'l desguști de învățatură. Ast-fel te faci responsabil de viitorul lui.

Cei mai ageri jucându-se cu răspunsurile, vor crede, că știu toate, nu vor mai munci și iată, că însuși tu ai pus temelia lenevirii.

La urma urmi, obosit și cu fruntea udată de sudoare, recunoști, că scopul urmărit cu atâta ardoare e departe, de și lecția a fost preparată perfect. Descuragiarea pe de o parte și aroganța pe de altă parte, iată rezultatul necunoașterei, capacității individuale, ori cât de eminentă ar fi lecția.

* * *

Departe și greu va fi de ajuns ținta ambelor misiuni ale învățătorului, dacă el nu va fi ajutat de lumina individualității elevilor săi.

Pentru aceasta pedagogia modernă, ține atât de mult la principiul conceput de fondatorul ei—marele Pestalozzi: *Învăță-*

torul să cunoască temeinic individualitatea fie-cărui școlar al său.

A cunoaște individualitatea copiilor, s'a obiectat și se obiectează de pretenșii institutorii, că e greu, de oare-ce aū prea mulți elevi.—Greutatea nu est aci, ci în lipsa celor mai elementare cunoștințe psihologo-pedagogice. Până când vom avea dascăli mercinari, nepreparați pentru frumoasa misiune,—până atunci școala română va fi în decadență, departe de menirea ei ; căci vorba românească: în zadar ne vom aștepta de la salcâm smochine și de la cireș pere. Ceii nepreparați, în loc de a intra în oficiul învățătoresc meargă să sfărâme piatra pe marginea drumului, cum zice Antoin

(Va urma).

George N. Costescu.

elev în anul IV. Școala de institutori.

O SCRISOARE

DOMNILOR ÎNVAȚATORI DIN JUDEȚUL ROMAN

Iubiți Colegi,

Convins fiind de nobilele sentimente cu care sunteți inzestrați și de viul interes ce puneți pentru răspândirea instrucțiunii în masa poporului;

Convins fiind că dv. în majoritate dați școlii populare o direcțiune practică—combătând funcționarismul—imi permit a vă aduce la cunoștință următoarele :

Era în ziua de 9 Noembre a. c., orele 3 p. m., când mă aflam la suprefectura plășii mele (Siretul de sus, Bacău) în interesul școlii. Acolo, întâlnesc un băeat, cam de 17 ani, fiu de țăran, născut, crescut și învățat la țară, în școala din Comuna Ciuturești, unde funcționează ca învățator D-l G. D. Ambrosie. Băeatul se numește *Gogu*, el a terminat cursul la Iunie a. c., și acum venise în Jud. Bacău, cerând un loc de practicanț la subprefectură și după aceasta de *notar!!!*. Pentru a-și ajunge scopul era însoțit de o scrisoare a învățătorului menționat către copistul: *Carpiniu*, rugându-l să-l primească ca «practicanț, fiind-că părinții «aū dare de mână și pot plăti o gazdă, numai și numai să se deprindă a fi funcționar!... Apoi, zice D-nul «Ambrosie tot în scrisoare: m'am necăjit mult până

«ce am scos pe acest băeat și vreau să fac din el un «notar cât de mic, acesta e scopul, e dorința mea» etc..

Am intervenit pe lângă copistul Carpiniu să nu-l primească, explicându-i în trăsuri generale: menirea și scopul școlii rurale precum și răul ce ar curge, dacă am deschide poarta funcționarismului feciorilor din popor.

Am stăruit de băeatul Gogu ca să părăsească idea funcționarismului, descriindu-i dulceața pacinică și farmecul vieții câmpenești cu toate bogățiile naturii, în paralel cu prăpastia neagră către care înaintează, dorind a fi notar. Deocamdată părea a se fi reîntors, când începu să repete neconținut:

—«D-le, or fi adevărate cele spuse de d-ta, dar învă-
«țatorul meu m'a deșteptat, nu sunt prost cum crezi,
«nu vreau să mai țin de coarnele plugului. Ajunge cât
«a robit tătuca. El e fruntaș, are boi, are gospodărie,
«eu vreau să fiu notar. Vreau să trăesc mai ușor. Do-
«resc să stau la masă cu condeiu în mână, de cât să
«țin sapa ori cōasa și să trag din greu. Profesorul meu
«într'una a zis tatii, care nu vroia nici în ruptul ca-
«pului, să mă facă *batâr* scriitor de geaba că-mi șade
«bine! Eacă am scrisoarea lui... Și să crezi D-ta, că
«dacă am ajuns de caut loc prin Jud. Bacău, în Jude-
«țul meu Roman n'am putut reuși! domnul ne spune
«într'una că el a mai făcut notari din școlarii lui, pe
«când dv. nici nu vreți să spuneți copiilor asemenea
«bunătăți pe odihnă, ci, mereu le vorbiți să rămână
«*tot plugari!* Apoi d'acea am învățat eu?! etc. etc...

Va să zică colegul meu, din Jud. Roman, crede că
acea școală e mai bună, care dă. mai mulți notari!...
oamenii cari, mâine poimâne, din cauza vițurilor devin
periculoși lor și societății în sânul cărora trăesc!.. Acea-
stă părere, după mine, fiind greșită, vă rog, iubiți colegi
în interesul instrucțiunii, discutați în conferințele spe-
ciale cele mai apropiate încă odată și *menirea școlii*
sătești și stăruiviți pentru îndreptarea colegului din Ciu-
turești, ertându-l de astă dată, fiind-că n'are experiențe,
de oare-ce nu-i deajuns să fii bătrân, pentru ca să fii
deștept. Și apoi vina cade și asupra d-voastră, care,
vedeți răul și nu stăruiviți pentru îndepărtarea lui. Eu
sunt sigur că colegul din Ciuturești-Roman, luminat
de d-voastră, vă va fi recunoscător.—Vă doresc energie.

Eugeniu I. Tisescu.

LOGICA

1. Logica se poate defini că este știința formelor cugetării.

2. Logica s'a născut din *trebuința de a convinge* pe auditorii unei vorbiri.

3. Logica este necesară a convinge pe alții și pe noi înși-ne, pentru ori-ce gândire regulată și pentru demonstrarea științifică.

4. Convingerea minții noastre se întemeiază pe conștiința că *idea despre care este să ne convingem*, se află în ideile despre care sintem convinși și le știm, sau cel puțin că stă în ast-fel de legătură cu ele, în cât nu se poate nega ea, fără a nu ne contrazice noi înși-ne.

5. Legătura între ideile vechi și cea noă se stabilește prin acea operație intelectuală numită *argumentare*.

6. Convingerile sunt de doă feluri: I-a sensibilă (nemijlocită) și a II-a mijlocită. Logica se ocupă cu cea d'a doua.

7. Argumentarea e de doă feluri: I-a ca fenomen al *eului* cu care se ocupă o parte a psihologiei și a II-a ca mijloc pentru aflarea adevărului, cu care se ocupă Logica.

8. Logica nu ne dă însăși știința, ci numai regula

¹ Dăm aceste notițe pentru satisfacerea cererii mai multor abonați ai revistei.

spre a judeca acea știință, adică dă reguli, nu probe, pentru convingerile noastre, nu descoperă ci judecă și critică. În scurt, se ocupă cu adevărul formal nu material.

9. Folosul logicei rezultă: I^o din faptul că e o știință, și II° din obiectul special al cercetărilor ei științifice. Ca ori-ce știință, ea arată întâmplările lumii supuse la legi constante. Prin obiectul ei produce o agerime mai mare a argumentării, ordine în gândire și ușurință în descoperirea, dovedirea erorii în concluziunile false.

10. *Sînt învățați însă care fac obiecțiuni contra logicei*, susținând: I) că prin formalismul ei deprinde mintea cu abstracții goale: lipsite de controlul realității (adică o deprinde cu sofisme); II) că regulile ei formale sînt indiferente, căci nu garantează adevărul material și III) că omul argumentează foarte bine și fără știința logicei.

11. La obiecțiunile aduse logicei se poate răspunde: I) că formalismul pedantic și mulțimea regulilor abstracte, fără aplicare la viața reală, a fost în evul mediilor, la scolastici, pe când astăzi la prea puțini; dar acestea nu țin de esența logicei, pentru că ori-ce abstracție bună fiind un resumat al esenței ideilor concrete, învederează totdeauna această legătură — între concret și abstract — și poate fi redusă la real de câte ori cere trebuința. Tocmai o atare abstracție constituie meritul esențial al logicei; II) că față cu a doua obiecție să avem în vedere că o gândire *formal justă* ajută foarte des la constatarea erorilor materiale și astfel la aflarea adevărului, și III) să ne amintim însemnătatea cea mare ce are înțelegerea unei operații spre deosebire de efectuarea ei mecanică.

12. Cu acestea am terminat notițele asupra științei logice propriu zise. Acum ar veni rândul studiului argumentării care se divide în *Analiză* și *Sinteză*.

DIN SACUL CU SUFERINTE

(IGIENA ȘI INVETATORUL)

Moș Gheo!... ce blăstăm o măi fi pe capul meu, nu știu, zău. Să vede c'o venit vremea d'apoi. O eșit antihârț pe pământ. Inchipuește-ți, d-ta, că din băetul meu care era deștept ca oaea și blând ca mielul, astă-zî a devenit un rău cu care mă sfădesc toată ziulica și toată nopticica. Of! of! păcatele mele! ce era să măi trag acu la bătrânețe. Mătușa spune că are stigleți în cap! bunica zice că-i urechelniță, fund-că numai dînsa tulbură mințile omului! Eă socot, și tot așa zice și mătușa Irina, că-i hăbăuc de carte. Capul lui îi mititel. Buchii is multe, bată-le pârdaľnicu, să le bată. Și de cincî ani de când învață i s'o umplut capul — nu măi incap — numai câte o mână de buchî să-i fi turnat în fie-care zi în cap și într'atâta amar de vreme tot făcea un vrav de vr'o zece, douăsprezece merțe! Acum, foesc și umblă ca furnicile prin capul lui! Of! of! Am să rămăi fără el.

— Dar ce face? Ce i se arată?... Spune moșului, ne poate Lascarache.

— Puî dă!... ce să facă?... ce i se arată el știe și cu cel de sus. Cum vine de la școală, și asta numai anul ista de la ziua crucii încoace, când intră în bordeiă cârnește nasu, pune mâna la gură, dă purceluțu de sub laiță afară, alungă căinii din supat, bate mâțele din cotruță, deschide ferestrele în mijlocul iernii!!! și nici nu ține socoteală că bieta măsa o lipit o săptămână încheetă la dinsele, ca să nu poată intra frigu în casă și acu... poftim... fac foc de giaba. Cumpăr la lemne de mē rup și la mine tot frig! Înainte când se culca pe cuptor, se făcea covrig, acu să nu-l vadă, fuge de el ca dracu de tămuie. Putinica cu murături care o dato în tindă

are să înghețe. L-am luat dămol, cu vorbă bună, până ce mi-o spus verde că talharius de profiser, la geană ¹⁾ le spune ca să deschidă și să airisească tot, pentru că airul nepriminit ar fi puturos și ne-ar otrăvi. Apoi se poate una ca asta, moșule?

— Hei nepoate. Ești tinăr. N'ai văzut câte-am văzut eu, nici n'ai făcut câte-am făcut eu! Eu nu cred că profiseru să fie așa de șugubăț. Nu cred să îndrăsnească el ca să-și facă răs de oameni, că dă, par'că samănă a fi de treabă. Și apoi o ia în rică cu oamenii și să-l ferească maica d-lui de gura satului. De cât aici lucrează alt cap — boeriu e la mijloc — st...! m'o taiet prin cap, chitești că-s prost. — L-o chemat boeriu pe profiser la curte și-i o poruncit ca să umble valvârtej printre oameni, să le spue tot felul de bazaconii și de polologhii, de care le o spus și băeților în școală, că numai ast-fel să-și poată vinde lemnele putrede, cioatele, crengile, toate măruntaele. Eū-s bătrân, fătul meu, da, om mort, chiar de aeste n'am văzut, ba nici măcar bolnav. Eū te sfătuesc: apucă de păr pe băet, când ți-a mai face gogomăni de aeste, dă-i vr-o doē la ureche să mai *strănete* din buchii și *unge-l cu răsteū numai de zece ori pe spate* și dacă că i-ar mai trebui ge... gea... geană! să nu-mi mai zici pe nume.

— Moș Gheo!... is foarte mulțămit de bătrineasca d-tale povață și așa am să și fac—pe crucea mea. Dar vezi că tot de la școală, Onofreiu, aduce acasă multe rele. Până mai săptămâna trecută mânca cu poftă—chiar foc.—Acum miroasă apa, mămăliga!... și dacă i se năzare ceva, le ia fără să mă întrebe și le aruncă afară. Rămânem flămânzi. Ne răspunde că mai bine să murim de foame, de cât să mâncăm mămăligă făcută din popușoi mucegăiți care ne-îbolnăvește de ro-

¹ Igienă.

șată, ne jupoaie pielea de pe față, ne slutăște, ne in-nebunește, heiă dă... ce să-î fac? Il vîd cu ochii cum se întinde de foame, mațele ghiorăesc și nici nu gustă din mămăligă. Noi mîncăm pe furis.

Am fost erî la tain, am cerut boearului popușoi buni și uscați ca aluna de care î plac lui Onofreiu, dar m'o luat pe fugă. I-am spus că profiseru o vîrăt nălucă în capu băieților că nu-s buni popușoi mucezi și mi-o făgăduit, că are să-l cheme... are să-î vorbească coala țapân... are să-l mustre ca de îndată să revină asupra acestor gogomăni. Și dacă n'a vrea, o spus boearu că-l dă afară din profiser. Bine î-ar face. Zou, așa! Aju-tă-î, doamne, boearului!...

— Bre, Lascarache, aice e alta. Eă am mîncat multe paști. Nu de florile mărului am îmbătrînit eă! E tot capul boearului. Da profeseru l-o priceput rău; și eacă cum: când l-o chemat la curte și i-o hotărit, că el tre-bue să desfacă lemnele boeresti, tot atunci i-o zis: *Să faci pe dracu-n zece, să pui oamenii la cale ca să mănânce numai popușoi mucegăiți, fiind-că am două coșere cu de acești, n'am ce face cu ei, la porci nu-î pot da că se bolnăvesc, trebue numai de cât să-î mănânce țărani, dinșii aă mațe mai tari ca porcii.* Așa o zis boeriul. Pi dos face profiseru. Are s-o pă-țească rău. Pentru băetul d-tale, spune-î că cu mămă-ligă de aceasta am crescut mari cu toții și dacă nu te-o pricepe fă-î și lui cum a făcut un țăran d'ai noștri unui căne a neamțului, care era învățat numai cu carne și cu pîne.

Eacă cum: Un neamț avea un căne frumușel. Cănele avea obiceiul prost ca și stăpînul seă că mîncău la un loc, dintr'o farfurie. «Odată a plecat neamțul la târg, iar pe căne l-a lăsat în sama unui țăran. Neamțul a «stat mai multă vreme la târg, țăranul o dat cănelui «mămăligă răce, dar n'o vrut să mănânce; fiind-că era

«învățat numai cu pâne și cu carne ; atunci țăranul l-o
 «închis într'o poeată de ciudă și nu i-o dat nimica de
 «mâncare trei zile. După trei zile l-o încercat cu mă-
 «măligă de o septămână, pe care a mâncat-o cu mare
 «poftă. Nu i-a mai dat nimic încă trei zile și după ace-
 «stea i-a dat mere pădurețe! doamne, doamne, să fi
 «văzut, mămulică, cum le mânca cănele.... uitase de
 «carne. La reintoarcere, neamțul a mulțămît pe țăran!»

Fă și d-ta lui Onofreiū, tot așa.

— Că bine zici și multe mai știū, tată moșule, D-zeū
 sfîntu să te blagoslovească. Eū să fiū bătrân ca d-ta
 aș stărui printre oamenī ca să facem o hârtie în care
 să is-ălim cu toțī că nu ne trebuie școală ! Ducă-se pe
 pustii cu băncī cu tot. Dacă te-ai lua după placul lui,
 iți faci nălucă singur, te bolnăvești de frică. Ii mai reū
 de cei cari știū carte. Eacă Iliuță o căutat la gromolnic
 și a spus că anul ista îi din cei rēi, mai ales pentru fe-
 meile însărcinate. Eū bine, bietul om nu mai are tihnă.
 Hojma cetește visul maicii Domnului, epistolia, mai
 face sfintele masle, că doar femeea lui sa nască ușor!
 Apoi îi mai bine de noi care nu știm, că nici nu ne
 speriem. Și de cât copiiī noștri să-și facă nălucă cetind
 prin cărți, mai bine să nu-i mai trimetim la școală, că
 tot așa ne-o spus și popa la praznic,—era cu chef.

— Nu zici răū, Lascarache. S'o facem. Și eū am pică
 pe el.

1892 Noembre 10,—Odobești-Bacăū

EUGENIU I. TISESCU

CURSUL DE LUCRU MANUAL DIN SIBIU

În vara anului curent, în orașul Sibiu din Transilvania, s'a ținut un curs de lucru manual sub direcțiunea aprigului propagator al acestui nou mijloc de educație, D-l G. Moian. La acest curs au participat numai 12 cursiști, dintre cari 9 din România și 3 din Ardeal.¹ Instructor a fost numai D-l Moian, secondat de D-l I. Branga învățător în Orăștia.

Cursul s'a început în ziua de 14 Iulie în localul seminarului Gr. Or. din Sibiu, cu autorizația I. P. S. S. Mitropolitului Miron Romanul, care a bine-voit în una din zilele cursului să ne primească în audiență, arătându-se foarte mulțămît de visita cursiștilor.

Începutul cursului s'a făcut prin un discurs al d-lui Moian, în care d-sa arată motivele ce l-au făcut a ținea acest curs, importanța lucrului manual pentru școalele poporului, cum și alte principii pedagogice, relative la cursul manual. Incurajază cursiștii la lucru și-i felicită că pentru prosperarea școalelor se cobor în rândul școlarilor.

Specialitățile practicate de cursiști au fost: sculptura în lemn cu traforajul, timplăria, cartonajul, modelatul și toate soiurile de împletituri. — Cea mai mare parte din cursiști s'au înscris la împletituri.

¹ Din România au participat la curs D-nii: C. Brudariu, învățător la Dobrovăț-Vaslui, N. Vasiliu învățător în Crucea-Suceava, T. Șuşnea, învățător la școala normală de aplicație din Galați, I. Barbu elev în cl. IV de la școala normală din Galați, Filip Ionescu învățător în Romanți, G. Poboran absolvent al școlii normale de institutori din București, D. Rîpeanu învățător la Predeal Prahova, D. Ariton din Bêrlad și subscrisul; din Ardeal au participat D-nii: A. Comșa profesor în Blaj, Sava Avram învăț. la Ocnă, și V. Curcudel. Poate s'ar fi înscris mai mulți cursiști din România, însă d-l Moian a fost șicanat de unguri, netrimitând la timp avisele ce D-sa împraștiase în România.

Pe lângă lucru, d-l Moian a ținut curiștilor regulat Mercurea și Vinerea după prânz prelegeri teoretice, ca ast-fel cursiștii, cari erau mai toți dascăli, să cunoască chestiunea lucrului manual din ambele puncte de vedere: teoretic și practic.

Se stabiliră 7 ore de lucru pe zi, 4 ore dimineața și 3 după prânz: de multe ori însă cursiștii făceau și nouă, căci e greu până ce afli gustul lucrului de mână că în urmă să nu te poți desface de el.

Primele zile fură consacrate introducerilor în lucru, cumpărării uneltelor necesare și deprinderii cu regulile stabilite în program; în urmă gustul crescând proporțional cu puterea de-a lucra ceva, participanții începură a lucra pe întrecutele, silindu-se care de care a lucra mai bine, mai mult și mai esact, așa că la finele cursului fie-care se alese cu o frumoasă colecțiune de obiecte lucrute de el însuși.

În prelegerile teoretice d-l Moian desvoltă pe rând argumentele ce ne fac a introduce lucrul manual în școală și a-l privi ca un nou mijloc de educație, importanța lucrului manual din punct de vedere teoretic și practic, scopul și necesitatea lucrului manual, istoricul lui, specialitățile, materialul și uneltele.

Modul cum d-sa a expus și a desvoltat partea teoretică a lucrului manual era foarte ațrăgător și interesant, cu o mare dibăcie dăscălească te făcea atent prelegerilor sale, din care cursiștii au cules un frumos buchet de învățăminte folositoare.

Pe lângă prelegirile teoretice, mai în fie-care sară erau discuții asupra unor chestiuni privitoare la lucru manual, cum de exemplu: din ce clasă ar trebui să începem cu lucru manual, în ce vreme și anotimp să se predea, ce soi de specialități ar fi folositoare copiilor mai mult, cum să se predea lucru manual în școală,

cu ce clase, etc., chestiune de mare interes pentru cei ce ș'au propus a-l introduce în școlile lor.

Discuțiile alternau cu exercițiile musicale conduse de simpaticul învățător din Orăștia I. Brenga, un cântăreț bun și încercat.

Duminicile fură destinate excursiunilor în prejurul Sibiului. În prima Duminică, după începerea cursurilor, vizitarăm Rîșinari, loc important ca poziție și unde se odihnește întru Domnul unul din cei mai mari, mai buni și mai iubitori de neam și țară, Mitropolitul, Andrei baron de Șaguna, înmormintat într'un mic monument simplu, ca și viața sa, care și-a jertfit-o pentru biserică și poror. Aici luarăm parte și la o petrecere a tinerilor Rîșinăreni pentru mărirea fondului bibliotecii din acel sat, unde văzurăm mulțime de exemple de patriotism. Cea întâi grijă ce aveam când intram într'un sat era aceea de a vizita școala, care în mai toate satele sunt foarte bune și bine întreținute.

În alte duminici și sărbători vizitarăm Ocna, oraș de pe vremea lui Traian, cu marele sale saline ce alimentează toată Transilvania și unde furăm urmăriți de poliția ungurească ce socotea că suntem duși pentru a rescula pe Ardeleni, Siliștea sat curat românesc unde am asistat la o altă petrecere dată de tinerii Silișteni în folosul studenților lipsiți de mijloace, unde între altele am admirat îndăzneala și curajul patriotic al acestor tineri cari în acele vremi de agitație, eșiră în mijlocul pieței peste 50—60 inși, se descoperiră și intonară «Deșteaptă-te Române,» cu toate că poliția furnica în toate părțile; Avrijul, patria lui Gh. Lazăr unde cetii pe peatra mormintului său comorantul epitaf, ce-l învățasem în școală:

Vețuitorule !

«Stai puțin și citește

«După aceea socotește

«Trista omului soarte
«Nepregetătoare moarte !
«Ce ești tu eă am fost
«Aceasta învaț-o de rost ;
«Ce sunt eă acum vei fi
«Când ceasul îți va sosi.»

Avrigenii ne primiră cu o dragoste demnă de urmașii lui Lazăr. Dragostea și inima bună ce ne arată protopopul Cindea și învățătorul Băcilă, nu le vom uita nici odată. Dar, dacă am fi vizitat numai împrejurimile Sibiului fără să cunoaștem acest oraș bătrân unde aă ce vedea, nu ne-am fi ales de cât cu foarte puține cunoștinți.

Câte-va zile fură rezervate vizitei cu de-amăruntul al acestui oraș frumos și interesant din multe puncte de vedere.

Cercetarea în esoposia etnografică a societății catolice săsești, unde erau expuse vederi fel de fel de lucruri și arme din Africa, India, China, Japonia, Brancea ș. a. expoziție de tablouri din palatul Brukental, biblioteca orașului alcătuită din vr'o 60000 exemplare, museul de istoria naturală, institutul topograf «Andrei Șaguna,» biserica cea mare săsească reformată cu un turn de peste 72 metri înălțime, unde printre alte morminte ale comișilor sași se vede și mormintul lui Mihnea Voevodul (Valahiei) ; vizitarăm fabrica de jucării, expoziția de arme din palatul politic, unde bătrânul comisar Platz ne dete toate deslușirile și unde vëzurăm rămășițele roței cu care a fost omorit Horia, unul din capi rășcoalei din Ardeal de la 1785, școala de fete a asociațiunii transilvane pentru cultura și literatura poporului român, unul din cele mai bune și mai bine întreținute institute din Transilvania, pe d-l Gh. Bariț care ne primi ca un adevărat român, întreținându-se cu fie-care din noi ; vizitarăm asemenea institutul co-

piilor orfanî, unul din cele mai spațioase și mai bune stabiliment de creștere a copiilor, hărăzit ungurilor de împărăteasa Maria Tereza etc.

Cu mare părere de rău am fost însă că n'am putut visita și pe marele luptător de dincolo, d-l Dr. Rațiū, pe care de câte-va ori l-am cercetat pe la cuartirul său fără să-l putem găsi.

În toate aceste vizite, d-l Moian ne-a însoțit cu mare plăcere, dându-ne toate deslușirile necesare și servindu-ne de călăuză și tălmăci; pentru care îi vom păstra amintirea cea mai dulce.

În ziua de 14 August, cursul se încheie prin un discurs bine simțit al d-lui Moian, urmată de o bine-venită cuvintare a d-lui inspector al seminarului, la care răspunde unul din cursiști. ¹ Lucrurile confecționate în timpul cursului fură expuse într'o sală mare vizitatorilor, cari nu lipsiră de-a cerceta munca noastră în curs de o lună.

Seara se servi un banchet în otelul «Quandi» din Sibii, la care printre alți invitați era și d-l Silvestru Moldovan profesor în Turda, care venise aici cu ocaziunea întrunirii asociațiunii transilvane. Se ținură mai multe toaste de d-l Moian și cursiști, pentru prosperarea și răspândirea lucrului manual.

După banchet ne despărțirăm frățeste de harnicul nostru conductor, care ne lăsă niște suveniri foarte plăcute și niște amintiri ne șterse.

Șașa cu un succes din cele mai satisfăcătoare se puse sfârșit acestui curs, de la care multe foloase și învățăminte ne-am ales.

Cel ce scrie aceste rînduri mulțamește și acum cu recunoștință d-lui Moian pentru bună-voința ce a avut

¹ După discurs d-l Moian împarte fie-cărui cursist câte un certificat, constător de specialitatea ce a practicat și de timpul cât a stat la curs

a ține acest curs, și nu dorește de cât ca asemenea cursuri să se repete, spre a se înmulți numărul acelorora ce vor să facă adevărata creștere a tinerimii.

M. Lupescu.

Invățător Broscești Suceava.

ESTETICA MODERNA

PRINCIPIUL ARTEI ȘI AL POEZIEI

Principiul artei este în viață, arta este deci tot așa de serioasă ca însăși viața, ¹ zice D. Guyau. Nu sunt însă de aceeași părere toți învățații.

Ast-fel, învățații școlii engleze, evoluționiștii, *reduc frumosul la un fel de plăcere*, legată ca ori-ce plăcere de dezvoltarea vieții, de unde urmează că distrugând ființele vii din lume distrugem și frumosul, întocmai precum distrugând ochiul nimicim lumina și culorile. Deci dupe acești învățați toată poezia naturii este în creerii omenești și nici de cum în realități.

Cantiștii ² însă opuseră idea frumosului contra ideilor folosului și perfecțiunii, adică ei *reduceră frumosul la exerciciul desinteresat, la liberul joc al imaginației și înțelegerii noastre, deci pentru ei arta era un joc*. Urmarea este că *artistul caută aparența și se mulțumește numai cu dinsa, iar arta cea mai înaltă, este cea în care jocul atinge culmea sa*, în care jucăm cu însuși fondul flinței noastre; atare e poezia și mai ales poezia dramatică. «Precum zeii Olimpului, scutiți de ori-ce nevoi, necunoscând munca nici datorria, cari sunt atribuite ale flinței muritoare, luaă forme de flințe mu-

¹ Vezi acest titlu în numărul precedent al acestei reviste.

) Prin Cantiști înțelegem pe filosoful german Kant și pe toți învățații cari împărtășesc teoriile lui.

ritoare ca să joace cu pasiuni omenestii, tot ast-fel, in dramă, noi jucăm isprăvi, vitejii, atentate, crime, virtuți și viții cari nu sunt ale noastre». Așa scrie Schiller, unul din cântăși.

Va să zică evoluționiștii pun arta în plăcerea de frumos și cântăși o pun în plăcerea de joc, de unde se vede că atât la unii cât și la ceilalți nota principală a artei este plăcerea. Aceasta este cauza că chiar în Franța partizanii lui Kant și ai englezului H. Spencer au căzut la învoeală asupra analogiei dintre plăcerea frumosului și plăcerea jocului și deci asupra identității artei și jocului. Ast-fel D. Renouvier și partizanii școalei lui Kant susțin că *imaginația poetică este astăzi mai slabă ca altă dată*, pentru că este luată *prea în serios*; ea nu îndrăznește să se întindă liber, de frica rațiunii; pe când din contră, ea ar trebui să se *jouce* cu totul liberă și să părăsească ori-ce pretenție directă asupra adevărului și folositorului. Numai atunci poezia și arta în genere «ar ajunge la deplina sa liberare». Prima condiție a ori-cării arte este desinteresarea de adevăr și util, «pentru că nici utilitatea nici veritatea nu trebuie să-i formeze obiectele proprii și directe, ci numai emoțiunea și frumusețea?»

În fine, însuși Schopenhauer este de acord cu aceste școale, căci și el privește arta ca un fel de joc superior, bun să ne mângâie câte-va momente de mizeriile vieții și să ne prepare o liberare mai completă prin morală.

Cu toată această unire a școalelor de astăzi asupra identității artei și jocului, D. Guyau se întreabă dacă această teorie a pătruns adevărata natură a sentimentelor estetice, primindu-se numai plăcerea purei contemplări și a jocului, voind să desintereseze arta de adevăr, de real, de util și de bine, adică favorizând ast-fel un fel de *dilettantism*, n'a ignorat ea oare caracterul serios și vital al artei celei mari?

Aceasta este, dupe D-sa, prima și cea mai însemnată problemă asupra căreia se întoarce astăzi atențiunea tuturor persoanelor ce se interesează de destinele artei în genere și ale poeziei în parte. Înainte de a ne ocupa de deslegarea acestei probleme, este necesar să vedem ce se înțelege prin plăcerea frumosului și a jocului.

E. B.

O CĂRTICICĂ RECOMANDABILĂ

Între cărțile primite acum, la această redacție, este una care merită o deosebită atențiune, căci din câte cunoaștem, este cea mai bună în felul ei. Ea poartă un nume comun, ca toate cele de felul ei. Acest nume este: *Istoria Română* și este făcută conform planului analitic al studiilor din clasele primare rurale și urbane. Broșura primită acum este partea II pentru clasa IV și V rurale sau a III și IV urbane.

Primul titlu de care dăm, deschizând-o, este: *Care e Patria noastră? De ce națiune suntem și cine e mai mare în țara noastră?* Al doilea titlu e *Imnul național*, de Alexandri, în versuri. Al treilea: *Ce se cuprinde în această carte?* Al 4-lea: *Romul și Remu*, etc., etc. Titlul al 7-lea: *Ce suntem noi și din cine ne tragem?* Urmează al 8-lea: *Cântecul ginteii latine*, de Alexandri. După aceasta vine: *Cestiunea popoarelor din Dacia și luptele lor cu Romanii*, apoi poezia *Dochia și Traian*, de G. Asachi, și tot așa urmează toată cartea: amestecând la fiecare pagină proza și poezia, așa că toate poeziile literare și populare relative la un fapt din istoria Românilor, se găsesc adunate în această carte și așezate la subiectele lor respective. Cartea se finește cu Alexandru Ioan Cuza, primul domn al Românilor liberi, și cu M. S. Carol I, primul rege al României, întrețesându-se continuu povestirea cu poezia! Iar ultima bucată, adică § 118, este poezia intitulată: «*Paza Dunării*. Marș triumfal de M. S. Regina Elisabeta.

„O! nu te teme, Țara mea,
„Cu brațul meu te-oi apăra; etc.
„
„Desfășură falnic steagul meu
„Cu noi e Carol și Dumnezeu“.

Această cârtică este recomandabilă nu numai pentru școale ei și pentru familii, căci citirea ei va cultiva simțimintele naționale și va încălzi inima orî-cărui Român.

Aprecieri oficiale asupra acestei cărți să se vadă în No. 4 anul VIII această revistă, partea pedagogică. — Cartea are 112 pagini, în 8°, costă 1 leu și se află la autor, d-nu Serafim Ionescu, Fălticeni.

Edembal.

PRIMUL MONUMENT RIDICAT UNUI ÎNVĚȚĂTOR SĂTESC

În anul 1873 am numit invĚțător la com. Dridu, județul Ilfov, pe Ion Zaharescu, absolvent al școlii normale de invĚțători a societății pentru inv. p. R., de la Sfinta Ecaterina. Era un tiner înalt, energic și plin de viață după aparență. Numai de la numirea lui pot zice că datează școala în acea comună, căci înainte-î nu se făcea nimic.

Cât de scump a plătit el zelul său! În adevăr, câți va ani de muncă asiduă, într'un local infect, a fost suficient și spre a ruina o sănătate ca a invĚțătorului Zaharescu. Puțini ani în urmă și martirologiul invĚțătorilor rurali se îmbogăți cu numele lui. Trecură ani la mijloc și nimeni nu se mai gândia la dinsul până anul trecut, când unii din colegii lui și-aduseră aminte de el și se constituiră în comitet spre a-î ridica un monument. Dar acest comitet, ca multe în țara noastră, n'ar fi făcut nimic, dacă între membrii săi nu s'ar fi aflat d-l I. Georgescu, invĚțător la Fierbinți, (comună vecină cu Dridul), care și-a luat rolul în serios și s'a pus la lucru cu toată inima.

Mulțămită stăruinței și sacrificiilor acestui coleg, la 25 Octombrie precedent, s'a putut inaugura monumentul în cestiune, care este primul, în țara noastră, ridicat în memoria unui învățător sătesc.

Pentru realizarea acestui scop, D-l Ion Georgescu a trimis 69 de liste de subscripțiune, din cari i s'a în-
napoiat 53, iar 16 nu i s'a mai înapoiat, cu toate ne-
număratele scrisori ce le a trimis. Trei din posesorii
listelor ne înapoiate i-au trimis suma de lei 24, anume
Diaconul Enescu, învățător la Țigănești, Ilfov, 10 lei;
George Dumitrescu, învățător la Afumați, Ilfov, 10 lei,
și G. Bănescu de la școala normală Carol I, lei 4 (prin
D-l Ciocârlie). Din cele 53 liste înapoiate, 45 au fost sub-
scrise cu câte ceva, iar 8 albe. Suma totală subscrisă
a fost de lei 1490 bani 95, dacă unele persoane cari
au subscris de bună voe și-ar fi respectat subscrierea,
dar câte-va din aceste persoane n'au dat sumele ce au
subscris și ale căror nume au fost publicate.

Aceste persoane sunt: P. Gilorteanu, învățător la
Budești, 2 lei; Serghiescu, funcționar, 5 lei; G. Stancu
Fierbinți, 5 lei; G. Oancea, Fierbinți 2 lei; Niță Con-
stantinescu, Dridu, 2 lei și 30 bani; căpitan Minculescu,
București, 3 lei; Toader Nicolae, Fierbinți, 2 lei, și N.
Petcu, Fierbinți, 4 lei; adică în total lei 25 bani 30;
deci suma încasată a fost de lei 1465 bani 65 din cari
lei 705 colectați direct de D-l I. Georgescu.

Monumentul a costat 900 lei, crucea și plata pietra-
rului care a așezat-o lei 29 bani 50; grilajul de fier,
vêpsit și poleit, lei 320, iar pentru transportul și așe-
zarea monumentului, meșterul, materialul de boltă,
fotografierea, corespondența, etc. etc., cheltuelile de
inaugurare n'a mai rămas de cât lei 216 bani 15, cari
n'ar fi fost indestulători, dacă n'ar fi sacrificat D-l
I. Georgescu de la D-sa, pentru care i se cuvine o de-
osebită laudă și mulțumire din partea tuturor cari țin
la școala poporului și la învățătorii lui. **E. B.**

CÂTE-VA CHIPURÎ

3. COPILUL SĂRACULUI

Se numea Andrei. Așa îl striga cârciumarul unde băiatul intrase. Suferința și miseria săpase pe obrajii lui mici urme adânci. O muncă peste puterile fizice slăbea neîncetat elementul de viață al pipernicitului său trup.

La 11 ani, cine-va nu este bun de lucru. Când vremea și factorii însemnați au oțărît pe om și l'a făcut bărbat, atunci să muncească, atunci are dreptul și datoria de a nu fi leneș, de a nu trăi din spinerea altora. — Dar la 11?

Vai! anemia—notă a veacului nostru, coprins în ghearele răutăților—il apucase și pe el, copilașul. O paloare ca de mort pe fața lui cea mică, un nu știu ce sêlbatic și strein în ochii lui adânciți în cap și zugrăviți cu un cearcăn vênăt, mă îngrozeau.

— Ce ești, băiete, așa de slab? îl întrebai într'o ȃi. Semănam atunci cu omul învechit în rele care nu crede că în lipsa de forță vitală este o cauză legată de un motiv serios, și care nu vede trista valoare a societății omenești? Nu. Eram acela, care voește să se convingă chiar de la nenorocit de soarta lui păcătoasă.

Par'că mă rușinai în fața copilului, care cu o voce fermecător de dureroasă și blândă îmi zise:

— Nu mi-e bine. Dimineața mă doare, așa, capul!

Sêrmame om! Ești născut din leagăn să înduri greul unei vieți plină de sdrobitoare suferinți? Ești chemat pe lume să te prinzi ca inel la lanțul spăimântător de mare al desmoșteniților veacului?

Câte cugetări nu-mi deștepta atunci băiatul acela sêrac!

Vroii să-l mai întreb! dar vocea stăpânului se auȃi

și îmi isbi timpanul ca un răsnet de tun, lovitură sêlbatică și rece:

Andre. unde ești? Vino încoace, afurisitul!

Copilul se dete jos de la mine. Peste puțin auzii câte-va plesnituri de palme, polițește date. Băiatul nu umblase destul de iute.

Dar cum? La cinci ceasuri era în picioare. El deschidea prăvălia, ștergându-se la ochișorii încă somnoroși. Toată ziua, sus în cârciumă să stea la *teighea* când vin oamenii la băutură și mâncare; în dos la *cuinie* să ducă lemne, să facă focul; jos în *pimniță* să scoată vin, pe la vecini să ducă de ale mâncării în niște farfurii soioase și mai goale; și să mai poată merge repede?

— Dar pe copiii cârciumarului, cine îi ajută la îmbrăcat? la spălat?

Când mai stă el pe scaun?

Seara, obosit și trudit de o muncă nepotrivită și rea, ședea de multe ori până la miezul nopții, chin grozav și omoritor de sănătate.

Apoi se culca, odihnă de 5—6 ceasuri pe noapte.

Dar trupul nu e piatră. Moara, care macină, și nu mereu, tot se tocește și se strică de la o vreme, dar omul!!

De aci acele trăsături ca de mort, acel chip gălben și slăbănogit, acea vieață parcă fără de vieață, mânată numai de glasul birjăresc al unui stăpân nemilos.

Intr'o zi intram prin gangul casii. Micul Andrei era în curte, desfăcea niște sfoară de smeu a unui copil. Firea lui nu-i da pace. Copilăria nu vroia să ceară munca omului mare, ci jucării nevinovate, pline de farmec, și care înveselesc viața copiilor. Eă gândesc că fără jucării copilul ar fi și mai monoton și mai inclinat către lucruri nepotrivite cu vârsta sa. Eă gândesc mai mult, că jucăriile singure ar trebui să fie primul punct de plecare în vieața omenească ca muncă neor-

ganisată pentru viitoarea muncă organizată. Dar de la a dori până la a se realiza, câte nu sunt scrise pe hârtie ?

Andreï descurca sfoara, și privea cum smeul mare de tot și cu o coadă lungă, vijiea sus în aer pe deasupra orașului. Nici el nu știea cum aruncat de la frecatul tingirilor venise la joc.

Cârciumarul îl văzu. Lui nu-i trebuia să crească copilul ; ci să-i muncească. De la omul îmbrăcat în sdrențe, și care îți cere ajutor, să-l pui la muncă nenorocitul, să nu-i dai un moment de răgaz într'o vieață monotonă, și să scoți dintr'insul toată puterea lui trupească și sufletească !!

Ironie, ironie...

Aceasta să fie legea epocii noastre ?! slăbirea organismelor omenești prin muncă și miserie, împuținarea rezistenței vitale printr'un disechilibru grozav între putere și voință

Atunci mai bine lipsă.

Vieța nu ne mai aparține atunci. Libertatea nu o mai înțelegem. Amândoă în non sensul lor sunt de nepriceput. Fericirea urmărită este zădărnice și cauza primordială a sistemului nostru planetar ar fi fost mai bine judecată, dacă n'ar mai fi pus în noi simțirea și judecata !! sau dacă ne-ar fi redus la materia fără formă de la care am plecat ; dar nu pe calea durerii, ci a nesimțirii.

Grozav ! Mie mi se pare că din tema scurtă și de puțină importanță (pentru unii) a copilului de sêrac să facem un obiect de fulgerătoare discuțiuni.

Copii aceștia slabi, piperniciți, anemici cresc. Ei sunt generațiile viitoare. Ce sevă de viață mai duc în ei într'o vîrstă când ar trebui să fie vii, întregi. Dar?...!

Dar cârciumarul îl văzu. Aceleași plesnituri de palme. Aceiași scecă cu aceleași personaje. Mi-e scârbă !

*

Au trecut 2 luni de când știam că copilul duce același trai rău, nelipsit de aceleași dureri fizice și morale.

Intr'o zi mă scoboram pe scară care da în curte. Aci un car țărănesc, doi boi dejugați și un țăran care sta lângă loitra din dreapta. Era în sufletul acestui om simplu ceva asemănător cu starea unor tipuri de durere, zugrăvite de pictori abili. Se vedea după exterior cât de mult fusese isbit moralul acestui mizerabil—cum îi numește Victor Hugo în nemuritoarea sa operă.

Mă apropieai de dînsul. Nici nu mă băgă în seamă. Eū cred că și în naturile ordinare este de multe ori ceva superior, care te umple de o nespūsă milă și durere. S'a dus!..., murmură el. In adevăr, locul spre care privea era un mic coșciug aruncat în fundul carului și spre care ochii lui erau ațintiți.

Copilașul meu nu mai este..... Atunci pricepui eū că micul Andrei nu mai era pe lumea aceasta, că moartea afirmase cu putere drepturile sale asupra unui suflet nenorocit și în durere

Plăngeam și eū.... da, p'ângeam..

Era un moment de compătımire în care inimile noastre—a mea și a țăranului—se uneau prin niște puncte comune.

El plângea viața lui—ruptă din a sa—; iar eū pe a întregii lumii desmoștenite și în durere.

Lacrămile tatălui erau semne neîndoioase de iubirea către fiū, lacrămile mele erau proba sinceră a iubirii de oameni.

Când munca peste fire plătia tributul ultimei soluțiuni a vieții noastre pămîntești, cu nepăsarea omului care nu se îngrijește de ziua de mâine, atesta medicul trebuincios certificatul de moarte. Copilul pășise pragul morții din lipsă de sînge. Dar aceas'a ce isvor avusese?

Vai frații mei, viața voastră e mai amară de cât

plânsul săracului ce răsună în inima unui om bun ; Suspinele voastre întrec pe ale mamelor ce și-au pierdut pentru totdeauna pe fiii lor ; căci voi regretați totul vieată, mulțumire, tot,—iar ele numai o parte, o parte din vieța lor.

Frații miei, cu voi să-mi amestec lacrămile mele. Lăsați-mă în liniște să plâng.

Grig. Teodosiu.

POESIILE LUI I. BOLINTINEANU ¹

I.

Bolintineanu, cel mai însemnat dintre poeții noștri, a rămas nestudiat: chiar fiind în viață mulți îl uitaseră de când nu mai făcea politică; chiar la mormint a fost dus pe tăcute. Cine le rădă de vină? poetul sau publicul? Să deslegăm acestea, căci ele stau în legătură cu scrierile lui, cu gradul de înțelegere al publicului nostru și cu spiritul mișcării noastre literare.

La noi publicul suferă de lăncezia intelectuală. El nu judecă valoarea scriitorului: azi mai mult ca în trecut (1840—1860) căci atunci erau puțini scriitori dar mai sârguitori și mai puternici. Azi toți scriu; cei fără carte înșală publicul prin reclamă și sgomot. Bolintineanu n'a făcut ca aceștia, așa că publicul l-a uitat. Iar el nu era nici lingușitor, nici bogat ca să aibă lingușitori.

O altă cauză sînt ineseși ideile lui, el ca și Mureșianu și Alexandrescu sînt poeții sentimentelor și aspirațiilor noastre naționale. La noi de un timp s'a început un curent antinațional, adus mai mult de tinerii cari vin din streinătate cu idei subversive nu mărețe. Acești

¹ Din Cercul de lectură „Lumină pentru toți,” după D-l Densușeanu.

tineri nu puteau dar să-și amintească de acești poeți. Apoi streinii din țară, în scrierile lor, și-aruncă veninul asupra aspirațiilor naționale. Ca probă e că dramele lui, de și mai bune ca altele, totuși nu s'au jucat la teatru.

II.

Ne vom mărgini la poeziile lui Bolintineanu până la 1855 (poezii vechi și noi); pentru că cele din urmă nu pot susține critica. Până la 55 el s'a ocupat cu lirica și poesia narativă. Lirica sa coprinde: cântece și plângeri, dar puține. Acestea sint aruncături de condei. Cu prima: *o fată tinăra pe patul morții* el sue elegia mai sus de cât Cârlova și unde n'a ajuns încă nimeni la noi. Iacă primele 2 strofe sint de adâncă induioșire ce merge crescând, apoi cele 3 de la urmă tot ce poate fi mai sdrobitor pentru un suflet tinăr, când părăsește viața. Blandețea din astă poezie stă în cea mai strânsă legătură cu ființa ce scoate plângerea. Pare că o vedem în tocmai ca o vale de flori în amurgul soarelui. Blandețea se potrivește cu o fată. Influența metrului e mare introdus chiar de Bolintineanu, căci exprimă însăși agonia. Acesta e cel mai nemerit pentru elegie, de și nici el însuși nu-l întrebunțează de cât în această poezie.

Scurtă și fierbinte e: *la o nălucire iubită*, în care prin puține cuvinte ne arată pierderea cea mai mare, nu ca alți poeți cari ar înșira verzi și uscate.

Cornul exprimă iar durerea pierderii, dar în chip cu totul deosebit. Astă plângere desfătează imaginația prin modul de a-și exprima durerea.

In elegia a 10-a, poetul spune una din durerile sale cele mai pline de amărăciune. El se întreabă, de ce inima e întristată? În una răspunde că e tristă, fiind că de și ține la oamenii, ei însă il urăsc.

Invocarea e un imn care de și frumos ca formă și

fond, totuși s'a uitat, de oare-ce vorbește despre țară și credință. Prin ultimele 2 strofe, el arată că numai lingușind poți avea merit, alt-fel zice că ai înebunit.

Liricele lui Bolintineanu, în înțeles mai strâns sunt: *Caiccelaneele și cântecele*. Caiccelaneele au farmecul poeziei orientale, dar nu s'aă introdus, fiind-că nu sint înțelese la noi. Cântecele sunt făcute în țară, ele se confundă cu plângerile. Cele 13 cântece mici se mișcă în altă atmosferă. În unul el încadrează contrastul între natura veselă și viața omului tristă.

Cântece și sărutări ar merita să se reproducă întregi ca să li se vadă frumusețea. Bolintineanu ca și Omer, prin puține trăsuri, ne arată un simțimint viu. Prin infinitivele întrebuintate ne arată infinitul.

Pundurul sunt 4 cântece de un gen nou: aproape singurele cântece de război ce merită acest nume în literatură română. Lipsa de alte asemenea cântece probează sărăcia liricej noastre și amortirea sentimentului și a vieții războinice în inimile noastre. Primul ne arată o sălbatică energie, ultimele o furie. Păcat că n'a schimbă de mai multe ori lira cu buciurul!

Să încheem liricele poetului nostru amintind și traducerea lui din Anacreon. El a interpretat admirabil pe Anacreon în cele 4 cântece ce cunoaștem. Nimic nu e mai greu de tradus de cât lirica care e ceva al țării poetului; totuși traducerea acestea sunt foarte bune. Înlocuind multe fraze cu fraze curat românești. Adesea traducerea ține cumpănă originalului.

Caracterul liric al lui Bolintineanu e mai mult duios de cât trist. Chiar în poeziile de război se amestecă și duioșie pe lângă energie. În plângeri duioșia e adesea de o putere îmbătătoare: o ardere în inimă și o amețeață în minte. Aceasta se produce prin frumusețea limbii și curgerea versului care nu te mai lasă să te ocupi de înțeles. Alții simt mai mult arderea din inimă.

Alt caracter al liriceî lui e și o vie acțiune: el face să se nască simțimintul din acțiune în puține vorbe.

III.

Poetul nostru a cultivat mai mult poezia narativă, care se imparte în *poeme* și *balade*. În fie-care din aste speții deosebim 2 direcții: Florile Bosforului (o parte din ele) se mișcă într'o lume streină, dar și spiritul lor se deosibește de celelalte, numite simplu poeme, care arată subiecte Românești. Și unele balade prin scurtime se apropie de *lirice*, altele mai lungi se apropie de *narațiunile poetice*.

Subiectele poemelor sînt luate din istoria națională saú în legătură cu dinsa. *Andreî* poetul descrie luarea Nicopolei de Udrea, căpitanul lui Mihaî. *Safira* e în legătură cu o invazie a Tătarilor. *Sorica* e o aventură a lui Mihnea. În *Profira* se celebrează eroismul lui Caloian din Bolintin. În *Tudora* poetul introduce personajii de ale soșilor de arme ai lui Mihaî. *Sorin* e o scenă din cruzimile lui Mircea II. Deci toate sînt istorice.

În poemele lui, afară de *Sorin*, e un plan limpede, o desvoltare firească bine încheată, acțiunile desvoltate proporționat. Altă calitate însemnată e că la el tot e mișcare și viață, persoanele ineseși lucrează, nu ca în Alixandri. Așa e asaltul cetății. Andreî eroul se întoarce din luptă și aleargă la soția sa care-l aștepta, dar ea se cununa cu altul. Andreî moare atunci și e dus la groapă de fata pașii din Nicopol, tocmai când se cununa soția lui. Ne miră caracterul slab al lui Andreî, ca să moară așa din nimic, dar să nu ne mire, căci desvoltarea caracterului se face deodată, nu ca în epopee și romanț cu lungi pregătiri; ci prin evenimente precipitate atât în narațiunea poetică cât și în nuvele.

E chiar o cerință a narațiunii poetice de a se schimba repede și a ne înfățișa chiar caractere bizare, căci în lipsă de dezvoltare ea nu se poate impune de cât prin mijloace drastice, uimitoare. Prin altă schimbare are un folos ca poema să sfârșească cu ceva tragic ca întreaga poemă; alt folos e că poetul pune în vie lumină iubirea Biul-bulei (fata lui Alipașa) care vine și plânge pe mormintul lui Andrei.

În *Safira*, Lupescu, om deștept dar sărac, iubește pe Safira, fată bogată, dar fiind-că nu i-o dă, el vine cu Tătarii; atunci Safira fuge la el, în luptă Lupescu moare și Safira se omoară și ea.

Subiectul *Tudorii* e cam ca și al Safirii, dar n'are viață ca acea. *Profira* este mai lăncedă.

Sorin e o poemă mare, îi lipsește planul, o concepție limpede și dezvoltarea proporționată. La început se perde în descrieri indifferente și la fine scurtează acțiunea, unde trebuia s'o desvolte ca să cunoaștem personajele. Sorin iubește pe Domnița Fiorița, ea însă nu-l iubește. Smaralda, o orfelină crescută pe lângă Fiorița, iubea pe Sorin și fiind că Domnul voia să omoare 12 boeri între cari Sorin și Filip în ziua nunții Fioriții; Fiorița trimete inelul prin Smaralda, lui Sorin ca să scape cu el.

Ghinea fură pe Fiorița dar e omorât de Smaralda, Sorin dă inelul lui Filip (iubitul Fioriții), care scapă, dar el moare și atunci Smaralda se aruncă în apă.

În *Florile Bosforului* întâlnim altă lume și alt spirit. Subiectul, afară de Hial și Ortansa, sînt luate din haremul turcesc. Amorul cu înșelăciunile lui și gelozia cu crimele ei sînt fondul acestei poezii. Scena e Bosforul. Poetul își concentrează atenția asupra descrierii neglijînd acțiunea. Pe lângă aceasta are atîta frumusețe de limbă în cât uită acțiunea și se alege numai cu farmecul versului. Acesta e ast-fel: lipsa de fond, de acțiune. Dacă

Bolintineanu le făcea în tinerețe, producea mai mult efect; căci caracterul lor se potrivise cu cel turcesc, nu cu cel românesc.

Cele mai însemnate din Florile Bosforului sunt *Zeila*, *Mehriuba*, *Giul-Fidan* și *Sivadea*. *Zeila*, odalisca Sultanului, iubește pe Alibeî. Sultanul aflase dar nu știa ce odaliscă și pe când petrece cu odaliscele, Alibeî vine și cântă, *Zeila* tresare. Atunci sultanul pricepe și trimete de o aruncă în mare după ce-î spune că și Alibeî a fost aruncat în mare.

Mehriuba e fiica Carpaților, tot orașul e în serbare căci bătrâna Valide va da sultanului o frumusețe. Intre oaspeți era iubitul Mehriubei, îmbrăcat turește. Ea plângea lângă Sultan, gândindu-se la iubitul ei, dar îi spunea că plânge pentru că a părăsit țara. În urmă spune că iubește pe altul, atunci este aruncată în mare. Iubitul ei o scapă.

Giul Fidan are o acțiune mai energică. Ali se face ienicer. El iubea înainte pe Giul Fidan care se vînduse Sultanului. Revoltă pe ianiceri și pe odalisce le purtă goale prin oraș, dar inebuni și el.

Hial și *Ortansa* sînt lipsite de acțiune. Ele sînt mai mult rîvărșări lirice. Aci vorbește nu numai fantazia, ci și inima poetului. *Hial* va să zică fantasmă. Poetul zice fantasmei că el ca om de ce să se ocupe cu visuri deșerte, cu farmecele trecătoare ale naturii? Ea îi răspunde: că muzica naturii nu ne mulțumește, dar că arta culege concertele naturii și le face mai frumoase, după cum florile la un loc fac un buchet frumos.

(Finitul va urma).

APRODUL PURICE ¹⁾

de C. NEGRUȚI

Hroiote, cel mai mare general ungar, spune într-o cuvîntare ofițerilor săi că Românii au omorît mulți Unguri, și Moldova a călcat pe cununile lor de glorie, și-î trimite să se gătească de luptă, să meargă contra Moldovenilor, fiind-că Ștefan cu armata era departe și vor putea pustii țara. Printre Unguri însă se găsea un român pribegit, care călare într-o fugă nebună ajunsese la Roman și spusese pîrcălabului ceea-ce auzise el de la Hroiote. Pîrcălabul vesti pe Ștefan care era dus contra Tătarilor, iar el cu câți a putut aduna eși înaintea lui Hroiote care venea spre Roman. Lupta se încinge, dar Ungurii mult mai numeroși omoară mulți Români, tocmai atunci însă, vine în goană un vestitor care era tocmai aprodul Purice, și-î zice pîrcălabului să se retragă spre Siret, unde trebuie să fi sosit și Ștefan. Aprodul Purice pleacă, iar pîrcălabul cu oamenii săi se retrage spre Siret.

Cînd Ștefan primi vestea de la pîrcălab își strînse oastea toată, și în mijloc era el cu steagul și Hățmanul Arbore. În acest timp sosește și pîrcălabul cu ai lui. Ștefan grăi ostașilor: «vom suferi noi, ca niște hoji să ne prade? Precum v'ați purtat în celelalte părți, tot așa să vă purtați și acum, unde veți vedea pana de la gugiurmana mea să fiți și voi.» Sfarșește și se și repede în dușmani urmat de Arbore, Boldur și alți comandanți ai armatei. Hroiote rămase ca trăsnet cînd văzu pe Ștefan, în zadar luptă Unguri, căci sunt puși pe fugă. Hroiote îi oprește indemnându-i să omoare pe Ștefan, căci și așa, și așa tot vor fi ei omorâți. Ungurii intră în Moldovenii. De odată calul lui Ștefan cade; iar domnul strigă: «copii nu mă lăsați.» Ungurii crezînd că a murit Ștefan, se repedă mai cu furie, dar nu pot răzbate prin aprozi credincioși. Aprodul Purice aduse calul său zicînd: doamne: «sui pe cal și arată Ungurilor că n'au scăpat de tine; iar eu mă fac mușuroi ca să te sui pe cal.» Ștefan se sui atunci pe cal zicînd: «de voi învinge Movilă te voi face un mușuroi.» Ungurii atunci sunt puși

¹ Din cercul de lectură „Lumină pentru toți“.

pe fugă și în același timp vine un Daraban și spune lui Ștefan că Ungurii sunt învinși și au luat-o la fugă gonii de Hatmanul Arbore. După ce Ungurii sunt go niți, părcălabul fu adus rănit la Ștefan și zise murind că încredințează pe fiica și soția sa în grija lui. Purice omoară pe Hroit și-i aduce capul în lance la Ștefan. Morții apoi fură îngropați și dasupra se făcu o movilă ca amintire. A doua zi intrară în Roman. Ștefan zise nevastăii părcălabului: jupâneasă îți voi da ție o pensie, iar pe fiica ta o dau de nevastă lui Purice, iar tu Purice de azi Movilă te vei numi cu titlu de vel-armaș și 5 moșii. Apoi l-a îmbrăcat ca vel-armaș și i-a dat buzduhan. Ștefan apoi s'a dus la Suceava.

Arătăm aci nu rezumatul, ci numai scheletul acestei frumoase epopee istorice. Zicem scheletul, căci pana noastră n'ar putea resuma toate acele frumuseți poetice, unde sublimul se combină cu realul și unde patriotis mul e descris cu atâta căldură.

Versurile sunt curgătoare, nici o forțare în ele, totul merge lin și dulce și pe când te aprinzi mai mult de frumoasele idei și marile simțiminte, de odată poetul pune comparații, cari te opresc din citire, făcându-te să te pierzi în lungi gânduri, atât sunt ele de puternice și reale.

Cât despre limbă, ea e curat românească, și meritul autorului e cu atât mai mare, cu cât punând expresiuni vechi românești nu numai nu scade, dar mărește și mai mult farmecul limbii noastre. Citirea unor atari bucăți se recomandă cu tot dinadinsul tineretului român de astăzi.

INTREBUINTAREA PELINULUI

Pelinul este chinina săracului; în adevăr este o plantă tonică (întăritoare), vermifugă, febrifugă, care combate limfatismul; se întrebuințează cu usturoiul sub formă de vin întăritor (30 grame pelin și pe atâta usturoi într'un litru vin alb). Infusiunea de pelin s'a recomandat în combaterea *altiselor* (insecte care atacă varza),

procedeu simplu, eficace și toți cultivatorii îl pot întrebuința. Se ferbe 2—3 vedre de apă cu un chilogram de pelin, lăsăm lichidul să se răcească și pe urmă cu o stropitoare udăm varza atacată de altise (vermi).

Prin grădini, în locul pelinului, se cultivă *Santolina*, care are acleași proprietăți.

CONTRA FOCULUI

Prepară ți singur grantele stingătoare de foc:

Ia 10 kilograme de sare ordinară, 5 kilograme de sare amoniac și topește-le de tot în 30 și mai bine *litru* de apă, apoi pune această saramură în sticle *bine astupate* și așază-le prin încăperile unde se face foc.

Dacă ia foc o sobă, un coș (horn), o mașină, etc., aruncă în foc una, două și chiar mai multe sticle, dar aruncă-le tare, cu putere ca să se spargă și focul se va stinge la moment.

Anteincendiar.

MUZICA BUNA DE LEAC

Profesorul Tarshanov, din St.-Petersburg, afirmă că muzica ar aduce cele mai mari servicii în medicină și că prin întrebuințarea ei organismul omului se poate acorda ca un instrument de muzică. Acei cari sufer de disordinile sistemului nervos, mai cu seamă epilepticii, pot simți oare care ușurare prin muzică, dacă este întrebuințată cu mare băgare de seamă și după o regulă oare-care; pentru că, în unele cazuri, produce un efect contrariu celui ce se așteaptă.

Dar acest efect contrariu nu este o desonoare pentru virtutea terapeutică a muzicei, pentru că ori-ce cal-

mant, până și antipirina, opiul, etc., poate produce efecte contrarii, dacă se face abuz. Profesorul Tascanov susține că, dacă une-ori muzica nu aduce folos, aceasta vine din cauză că nu se întrebuințează la timp oportun; de acea dinsul asigură că în curând muzica va deveni un leac puternic pentru ușurarea bolnavilor, în mâinile medicilor specialiști pentru boalele nervoase.

E. B.

DIVERSE LITERARE

Carmen Sylva. — Regina Elisabeta a României lipsește din țară deja de 17 luni. Știrile ce sosesc, nu sunt tocmai favorabile pentru sănătatea Suveranei. Paralisia picioarelor a progresat. M. S. din această cauză e silită să stea numai pe o dormeză ambulantă, pe care e purtată prin casă. De almintrelea, Carmen Sylva se ocupă zilnic cu cetitul, scrisul și pictura. M. S. a scris un nou roman intitulat „*Schnee*“ (zăpadă), în care descrie nunta țărănească română de la munte. Deasemenea a tradus în limba germană mai multe poezii populare române, sub titlul de „*Grüne Blätter*“ (Frunze verzi). Acest volum cuprinde poezii române inedite, culese de d-șoara Elena Văcărescu. Deasemenea Regina a zugrăvit pe evantalii și farfuriile mai multe peisaje din țară, ca *Mănăstirea Argeșului*, *Castelul Peles* și altele. Se zice cu positivitate, că Regina e decisă a nu se mai întoarce în țară, ci a rămâne definitiv la Neu-Wied. În curind Carmen Sylva va pleca în Italia la Palanza și va sta acolo toată iarna la hotelul Danieli, fiind însoțită în această călătorie de fratele M. S..

Literatura română în englezește. — Ziarul «Standard» din Londra publică următoarea notiță bibliografică: Căntece populare române culese de la țărani, de Elena Văcărescu, traducere de Carmen Sylva și Alma Strettell, cu o introducere de Carmen Sylva; format 8°, prețul 5 șilingi. «Edițiune nouă».

BIBLIOGRAFII

A apărut *Tratatul de armonie* de Ernest Freiderik Richter, tradus în limba română de d. Constantin M. Cordoneanu.

Prețul unui volume e de lei 8; se află de vânzare la toate

librăriile principale din Capitală și în Iași la librăria d-lui Michel Grümberg, strada Ștefan-cel-Mare No. 4.

Pentru abonații *României Musicale*, care n'au primit fascicule din acest tratat, prețul e redus cu 50%, însă aceștia nu pot obține volumul de cât numai la redacția «României Musicală».

*

Povestiri alese și întocmite de *Petru Petrescu*, Brașov. Tipografia A. Mureșianu, 1892. Aceasta este scrierea cea mai recentă a d-lui P. Petrescu. Intr'un volum frumos cartonat de 300 pagine, (prețul 2 lei) poți ceti cele 17 povești, cari cu adevărat edifică pe cetitor. Iată cuprinsul acestei foarte interesante broșuri: 1) Iubește-ți nația și legea. 2) Bătrânul și soarta omenească. 3) O clipită de mânie. 4) Cel mai vrednic. 5) Răsplata târzie. 6) Păcălitoarea. Apoi cele-l'alte 11, toate prelucrate, după *L. Tolstoi*: 7) Un exilat. 8) Din ce trăesc oamenii. 9) Aur. 10) Lumina. 11) Cine a iscodit rachiul (țuica). 12) Stinge focul până nu ia flacăra. 13) Sluga dracului. 14) Prisonierul din Caucas. 15) Ce-i doî bătrâni. 16) De cât pământ are lipsă un om? 17) Unde e iubire, acolo este D-zeu. Atât părinții, cât și fiii și ficele române vor găsi în acest volum o lectură serioasă plină de învățătură și tot-odată de distrare. Este această scriere darul cel mai potrivit ce-l poți face tinerimii. Materiile toate sunt alese și potrivite cu relațiile noastre românești. Cetitorul, când a isprăvit această broșură, se simte moralicește ridicat. Par-că-și zice: «De ce s'a isprăvit așa de grabă». Le recomandăm publicului cu toată căldura.

V. G. B.

CINSTEA UNOR ABONATI

I.—„Sunt vesel, stimate d-le Bălțeanu, că ați ascultat ruga mea de a mă număra printre abonații revistei „*Lumină pentru toți*”, și vă asigur dinainte că voi fi unul din cei mai buni abonați ai d-v., în orî-ce privință veți voi a înțelege, etc., etc.”

Al. Bărbulescu. (Larga, Ial.)

Scrisoarea din 25 Octombrie 1887.—N'a plătit nici un ban în decurs de mai mulți ani; de acia l-am șters.

II.—„D-zeu să vă ție, d-le director, ca să puteți răspândi cât mai multă lumină bine-făcătoare. De când citesc revista dv. simț că sunt altul, mult mai bun și mai priceput Eu nu pot de cât să vă mulțumesc și să vă încredințez că voi plăti tot'dauna cinstit, căci nu l-ar ma i răbda D-zeu p'acela care n'ar plăti dreptul dv. etc., etc.”

N. Dumitrescu. (Uda. s.—Argeș).

Scrisoarea din Noembrie 1887.—A plătit însă numai trei ani și mai datorește pe 4 ani, de acea a fost șters.

III.—„Am fost foarte strâmtorat și nestabil cu funcția de învățător; dar acum m'am regulat la Mărc. ...; d'acea voiû plăti toată datoria în curênd, etc., etc.“

Marin Teodorescu. (Mărc... Dâm.)

Cartea p. de la 18 Ianuarie 89. —N'a trimis însă nici un ban d'atunci.

IV.—„Nu știu cum să vă mulțămesc de bunătatea dv. pentru lumina ce ne dați noê învățătorilor sătești, oropsiți de toată lumea, că vă gândiți la noi. Eû am întârziat cu plata abonamentului, dar de Paști vă încredințez că voiû plăti negreșit. Eû nu vă voiû înșela cu atât mai mult că mi-ați fost și profesor în școala normală. Am fost și eû necăjit. Acum sunt mutat la com. Poiana-lungă de jos., etc., etc.“

M. I. Peș naru. (Poiana-lungă Dâm.)

Cartea p. de la 10 Martie 89.—A trecut Paș ile și n'am primit de cât târziu, toți 15 lei, așa că mai datorește 45 lei.

V.—„Bine-voiți, vă rog, d-le redactor, a më icrta că am întârziat cu plata abonamentului. Jacă vă mai trimit 10 lei și, peste 2 luni, voiû plăti și restul etc.“

Marin Georgescu. (jupân Mus.)

Cartea p. din 28 Decembre 1888.—Dar nici până azi n'a trimis abonamentul anilor V, VI.

VI.—„Unde-i unul nu-i putere, unde-s doi puterea crește... Ne-am întovărășit amândoi sub-semnații ca să ne abonăm la revista „*Lumină pentru toți*“, spre a putea plăti regulat de aci încolo. Nu veți întârzia a primi și pe trecut, etc., etc.“

I. Bădescu și V. Vlădescu. (Bot.—Mus.)

Scrisoarea din Decembre 1887.—Dar de la scrisoarea aceea încoa s'au primit numai 34 lei și 10 mai nainte fac 44, iar la 28 Februarie 1891 au refuzat fără să plătiască datoria.

VII.—«Sunt om sărac, dar cinstit. Fiind-că nu-mi dă mâna să măi plătesc, te rog cu tot respectul, d-le director, ca să nu-mi măi trimiteți jurnalul dv., însă datoria o voiû plăti în curênd, etc.“

I. Petrescu. (Vultur.—Mus.)

Scrisoarea din Maiû 1888, dar nici până azi n'a plătit.

Iată omul cinstit! Și el are misia d'a moraliza !!

VIII. - D-niî P. G. Măcescu (Piatra-Teleor) și I. Mirea (Socet-Neaga-Teleor) au primit revista din întâiul an și au scris de mai multe ori *laude* la adresa redacției, promițênd că vor face mult pentru răspândirea revistei printre colegii lor, că ei sunt oa nenî *onești*, bunî platnici, etc., etc.; cu toate acestea au primit revista în decurs de trei ani și jumătate fără să plătească un ban.—Iată cum înțeleg dinșii a fi oameni *onești*. Și ne măi plângem că școala rurală nu face progres!—(Prin numerele următoare se vor publica și alte persoane *oneste* pentru ca fie-care să vadă cum știu oamenii să-și țină cuvîntul lor de onoare).

Diracția.

